

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

"No ne rajojen asettamiset ja yhteiset pelisäännöt..."

**- Asiakkaiden kokemuksia nuorten intensiivihankkeen käytännöistä
Länsi-Vantaalla**

Heikka, Petri

2011 Laurea-Tikkurila

**Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea-Tikkurila**

**”No ne rajojen asettamiset ja yhteiset
pelisäännöt...”
- Asiakkaiden kokemuksia nuorten
intensiivihankkeen käytännöistä Länsi-
Vantaalla**

**Petri Heikka
Sosiaalialan ylempi amk
Opinnäytetyö
Syyskuu 2011**

Petri Heikka

"No ne rajojen asettamiset ja yhteiset pelisäännöt..." - Asiakkaiden kokemuksia nuorten intensiivihankkeen käytännöistä Länsi-Vantaalla

Vuosi 2011

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyöni aihe oli selvittää, miten nuori ja asiakkaana olleen nuoren vanhemmat ovat kokeneet projektina alkaneen tukimuodon, mikä tukimuodossa on asiakkaita auttanut sekä mitä kehittämiskohtia asiakkaiden kokemuksen mukaan annettuun tukeen liittyy. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentui lastensuojelun avohuollon toimintaympäristöön, lastensuojelun avohuollon intensiiviseen perhetyöhön sekä asiakkaan osallisuuteen. Tutkimuksen aineisto oli kerätty vanhempien ja nuorten teemahaastatteluilta keväällä 2011 asiakkaista, jotka ovat olleet nuorten intensiivityön tuen piirissä. Haastattelin neljää nuorten intensiivityön jo päättyneessä asiakkuudessa tai asiakkuuden loppuvaiheessa ollutta vanhempaa ja neljää nuorta.

Nuorten intensiivihanke on alkanut projektina Länsi-Vantaan lastensuojelussa Myyrmäki-Martinlaakso-alueella 4.10.2010 ja toimin projektissa yhtenä jäsenenä. Projektin on suunniteltu kestävän vuoden 2012 loppuun asti. Projektin pääasiallisena tavoitteena on, että nuorten ja heidän perheiden hyvinvointi paranee ja sen seurauksena sijoitusten tarve kodin ulkopuolelle vähenee. Projektin tavoitteena on myös säästää Vantaan kaupungin lastensuojelun kuluja tulevaisuudessa huostaanottoja vähentämällä ja lisäämällä toimivia avohuollon tukimuotoja ja palveluja kohdennettuna perheiden ahdinkoon jo varhaisvaiheessa.

Sekä nuoret että vanhemmat vaikuttivat olevan pääsääntöisesti tyytyväisiä saamaansa tukeen. Vanhempien näkökulmasta haastatteluissa korostuivat vanhemmuuden tukeminen ja rajojen asettamisen apuna oleminen; tärkeänä pidettiin myös työntekijän taitoa kohdata vanhempi sekä yhteistyön sujuvuutta. Vanhempien vastauksissa oli aistittavissa, että työntekijän persoonalla ja ” kemioiden kohtaamisella ” oli suuri merkitys tilanteessa, missä vanhempi tarvitsee tukea ja kannattelua kriisitilanteen kohtaamisessa. Nuorten vastauksista ilmeni, että nuorta kuunnellaan päätöksiä tehtäessä ja nuorten osallistumista esimerkiksi neuvotteluihin pidetään tärkeänä. Suurin osa nuorista koki toiminnallisuuden mieluisana työmuotona ja osa nuorista toivoi toiminnallisia elementtejä lisää.

Avainsanat: lastensuojelu, avohuolto, intensiivityö, intensiivinen perhetyö, toiminnallisuus, osallisuus

Laurea University of Applied Sciences
Laurea Tikkurila
Degree Programme in Social Services (Master`s Degree)
Development of Social Services and Correctional Services and the Evaluation of
Processes of Change

Petri Heikka

"Well, they are setting boundaries and common ground rules ..." customer experiences on the practices of young people`s intensive project in western Vantaa

Year 2011

The purpose of this Master`s thesis was to find out how young people and their families experienced the form of support, which begun as a project, what are the factors that have helped the customers and what are the aspects that need developing according to the customers experience. The theoretical framework builds on child protection activities, intensive family work in child protection and client involvement. The data was collected in spring 2011 by theme interviews of parents and young people who were customers of the young peoples intensive support. I interviewed four young youngsters and four parents whose intensive support had been terminated or who were at the end of the intensive support period.

The Intensive project for young people was begun as project in western Vantaa child protection Myyrmäki- Martinlaakso area, on April 10th 2010, and I was one member of the project. The project is scheduled to last until the end of 2012. The project`s main aim is that young people and their families' well-being improves and as a result the need of investments outside the home is reduced. The project will also reduce the child protection costs of the City of Vantaa in the future by reducing the member of children taken into care and increasing operating in non-institutional forms of support and services targeted to the plight of families at an early stage.

Both youngsters and parents appeared to be generally satisfied with the support. From the parents perspective , the interviews highlighted the support of parenthood, and being assisted by setting boundaries, also the workers ability to face the parent and smooth co-operation were considered important. The parents had sensed that the employee's personality was of great importance in a situation where parents need support in facing a crisis situation. The youngsters` responses revealed that young people's responses revealed that young people are listened in decision making and young people`s participation in for example negotiations important . Most young people felt that the functionality was a pleasing form of practise some of the young people wanted more functional elemens.

Keywords: Children, Community Care, intensive work with families, functionality, integration,

SISÄLLYS

1	Johdanto	7
2	Työn tausta ja tarkoitus.....	10
3	Toimintaympäristö.....	13
	3.1 Lastensuojelun avohuolto.....	13
	3.1.1 Lastensuojelun ehkäisevä työ.....	14
	3.1.2 Lapsikeskeisyys ja lapsen näkökulma.....	15
	3.1.3 Perhekeskeisyys lastensuojelutyössä.....	15
	3.1.4 Nuori lastensuojelun asiakkaana	16
	3.1.5 Moniammatillinen verkostoyhteistyö.....	17
	3.2 Perhetyö lastensuojelun avotyössä.....	19
	3.2.1 Perhetyön tasot.....	21
	3.2.2 Perhetyön menetelmiä.....	22
	3.2.3 Perhetyön eettisiä kysymyksiä.....	23
4	Nuorten intensiivihanke	25
	4.1 Projektin tausta ja kohderyhmä.....	25
	4.2 Projektin tavoitteet	25
	4.3 Työskentelyprosessi ja yhteistyötahot	27
	4.4 Arvioinnin lähtökohdat ja tarkoitus	27
5	Tutkimusasetelma.....	29
	5.1 Työn metodologiset lähtökohdat.....	29
	5.2 Tutkimuskysymykset.....	30
	5.3 Aineiston kerääminen.....	31
	5.4 Analyysiprosessi	32
	5.5 Tutkimuksen luotettavuuden arviointia.....	33
6	Tulokset	35
	6.1 Kokemukset tukevista tekijöistä.....	35
	6.1.1 Tapaamisten määrä ja tiheys.....	35
	6.1.2 Toiminnallisuus.....	37
	6.1.3 Vanhemman ja nuoren välisen vuorovaikutuksen tukeminen	38
	6.1.4 Dialoginen kohtaaminen	38
	6.1.5 Vanhemmuuden tukeminen.....	40
	6.1.6 Käytetyt työmenetelmät	40
	6.2 Kokemukset kehittämiskohdista.....	41
	6.2.1 Intensiiviyöstä informointi ja työn avaaminen.....	41
	6.2.2 Toiminnallisten menetelmien lisääminen.....	42
	6.2.3 Lapsikohtaista tukeako?.....	42
	6.2.4 Tukijakson pituus	43

7	Yhteenvetoa.....	44
8	Pohdintaa.....	47
	LÄHTEET.....	50
	LIITTEET.....	53

1 Johdanto

Uusi vuonna 2008 voimaan astunut lastensuojelulaki ohjaa lastensuojelun sosiaalityötä aikaisempaa ennaltaehkäisevämpään suuntaan. Uudessa laissa kiinnitetään aikaisempaa enemmän huomiota lasten ja perheiden äänen kuulumiseen lastensuojelun eri vaiheissa ja laki painottaa lastensuojelun olevan lapsi - ja perhekohtaista lastensuojelutyötä. Lastensuojelun ehkäisevää työtä voidaan pitää eettisesti vaativana toimintona, jonka tavoitteena on koko lapsiväestön hyvinvointi. Työn avulla pyritään löytämään universaaleja, kaikille tarkoitettuja, hyvinvointia tukevia tuen ja palvelujen muotoja joko tietyille lapsiryhmälle tai tiettyyn elämäntilanteisiin kohdennettuja palveluja. (Puonti, Saario & Hujala 2004: 154- 155.)

Lastensuojelun keskusliiton ja sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian 2010 kesäkuussa tekemässä kyselyssä selvitettiin, miten uusi lastensuojelulaki on vaikuttanut lastensuojelun eri ammattiryhmien toimintatapoihin ja mahdollisuuksiin. Selvityksessä todetaan, että lapsi - ja perhekohtaisen lastensuojelun tarvetta voidaan vähentää, jos lasten ja perheiden ongelmatilanteet havaitaan mahdollisimman varhain ja tarjotaan niissä tukea jo peruspalveluissa. Peruspalveluiden tulee tarvittaessa antaa erityistä ja kohdennettua tukea lapselle ja hänen perheelleen, kun vanhempien voimavarat ovat riittämättömät. (Lastensuojelun keskusliiton tutkimus 2010: 3.)

Valtakunnallisesti nuorten asiakasmäärät ovat lastensuojelun avopalveluissa kasvaneet vuosi vuodelta. Lastensuojeluilmoitusten taustalla olevat ensisijaiset syyt ovat usein olleet lapsen oma käyttäytyminen, kuten nuorten tekemät rikokset, päihdekokeilut, mielenterveysongelmat, väkivalta, kotoa karkailut, ristiriidat vanhempien kanssa sekä koulunkäyntiin liittyvät ongelmat. Raskaampia interventioita on jouduttu tekemään yhä enemmän ja avohuollon tuki ei ole ollut nuorten tarpeisiin nähden riittävää. Yleinen kehityssuunta on, että yhä suurempi osa huostaan otettavista lapsista on 13-17-vuotiaita. Nuorten huostaanoton kynnystä on näyttänyt madaltavan se, että entistä useammin - enemmän kuin joka toisen nuoren kohdalla - vanhemmat toivovat huostaanottoa. (Myllärniemi 2006:8-9.)

Perhetyön tutkimukset ja opinnäytetyöt ovat pääasiassa 2000-luvulta. Perhetyöllä voidaan sanoa olevan kuitenkin pitkät perinteet suomalaisessa lastensuojelun historiassa

tehostetun kotipalvelun muodossa (Hurtig 2003:25). Erilaisia perhetyön raportteja ja selvityksiä on paljon. Useat perhetyön muodot ovat toimineet projektina tai liittyneet osana järjestön toimintaan, jolloin toimintaa on arvioitu useimmiten raportin tai selvityksen muodossa. Rungas kirjallisuus perhetyöstä myös osoittaa, että perhetyön käsitettä käytetään, tulkitaan ja ymmärretään monella eri tavalla. Perhetyö on sekä yleistä perheen epävirallista arjessa tukemista että toisaalta syvällistä tukemista ja perheiden elämään puuttumista virallisten väliintulojen avulla. (Heino- & Berg & Hurtig 2000: 21.)

Suomessa on tutkittu verrattain vähän perheinterventioiden ja nuorten palveluihin liittyvien interventioiden vaikuttavuutta ja vaikutuksia. Westmanin & Haverisen & Ristikartanon & Malmivaaran (2005) perheinterventioiden vaikuttavuuden kirjallisuuskatsauksessa interventiot on jaettu lapsen käyttäytymisongelmien, nuorten monimutkaisen tai vaikean riskitilanteen -, perheen riskitilanteen -, ja perheen vähävaraisuuden interventioihin. Seitsemässä kansainvälisessä artikkelissa tutkittiin nuorten monimutkaiseen tai vaikeaan riskitilanteeseen sovellettujen interventioiden vaikuttavuutta. Tutkimuksessa todetaan, että perheinterventiot toimivat hyvin 6-17 -vuotiaiden käyttäytymisongelmien hoidossa ja ne olivat vaikuttavia myös pitkällä aikavälillä. Käyttäytymisongelmiin soveltuivat tutkimuksen mukaan useat erilaiset menetelmät ja yhdestäkään menetelmästä ei saatu huonoja vaikuttavuustuloksia. (Heikkinen 2010: 3-4.)

Vantaalla ryhdyttiin kehittämään intensiivistä perhetyön mallia vuonna 2007 . Pyrkimyksenä oli muuttaa Vantaan lastensuojelun orientaatiota laitospainotteisuudesta avohuoltopainotteisempaan suuntaan. Intensiivinen perhetyö tehtiin osana Kuuselan perhekuntoutuskeskusta ja osana lastensuojelun avopalveluja. Työskentely tapahtui perheen kotona sopimuksen mukaan 3–5 kertaa viikossa, tarvittaessa myös iltaisin ja viikonloppuisin. Työskentelyjakson pituus oli 1–5 kuukautta. Työ perustui prosessinomaisuuteen sekä asiakastyössä että työtavan kehittämiseen. Samalla kehitettiin viitekehyksenä tiedostavaa lastensuojelun perhetyötä, jossa korostui suunnitelmallisuus, moniäänisyys, dialogisuus sekä verkostotyö. Pyrkimyksenä oli vaikuttaa intensiivisen perhetyön keinoin kodin ulkopuolisten sijoitusten määrään sijoitustarvetta vähentävästi sekä tarjota tukea koko perheelle perheen omia

voimavaroja tukien ja vahvistaen. Vuoden 2007–2008 välisenä aikana voitiin todeta Vantaan kaupungilla säästyneen laitoshuollon kustannuksia yli 1 200 000€, jotka syntyivät intensiiviperhetyön avulla tehtyjen huostaanottojen ja sijoitusten ehkäisemisellä sekä sijoitusten purkamisena. (Kuronen & Weckman 2010:28.)

Nopsa perhetyö on yksi Helsingin kaupungin hankkeista, missä kehitettiin ja otettiin käyttöön erilaisia, toimivia kokonaisuuksia sekä tukimuotoja, joiden yhteisvaikutuksella pyrittiin vähentämään nuorten sijaishuollon ja erikoissairaanhoidon tarvetta.

Työmuotona Nopsa perhetyö vakiinnutettiin vuoden 2010 alusta. Tuki on suunnattu perheille, joissa on 12–17-vuotias nuori ja nuoren kohdalla on mietitty huostaanoton mahdollisuutta, eivätkä muut avohuollon tukitoimenpiteet ole olleet riittäviä tai tarkoituksenmukaisia. Yksi työskentelyn muoto on tukea sijaishuollosta kotiin tai tuettuun asumiseen palaavaa nuorta. Perheen kanssa toimii työpari yhdestä viiteen kuukautta, nuoren ja perheen tarpeiden mukaan. Aluksi sovitaan työskentelysuunnitelma perheen ja työparin kesken. Kaikkiaan tapaamisia perheen kanssa eri kokoonpanoissa on kahdesta viiteen kertaan viikossa. Työskentelyn aikana on perheyksilö- ja verkostotapaamisia. Työskentelyä perheen kanssa tapahtuu myös iltaisin ja viikonloppuisin. Perhetyön aikana on tarkoituksena reagoida nopeasti perheen muuttuviin tilanteisiin. (Kuronen & Weckman 2010: 28 - 29.)

Kiinnostukseni lastensuojelutyön kehittämiseen nousee työni kautta. Olen työskennellyt runsaat 11 vuotta lastensuojelun sijaishuollossa lastenkodissa ja pienryhmäkodissa sekä kaksi vuotta avopalveluissa Vantaan lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijänä ja sosiaaliohjaajana. Päätökseni lähteä tutkimaan nimenomaan asiakkaiden kokemuksia nousee mielenkiinnostani ottaa asiakas analyysin kohteeksi, mitä kautta voidaan tuoda esiin asiakkaan omakohtaisen kokemuksen nostamista palvelujen lähtökohdaksi. Hyvinvointipalveluiden järjestelmässä puhutaan yleisesti asiakkaan tarpeista lähtevistä palveluista, asiakaslähtöisyydestä, asiakkaiden osallistumisesta ja heidän kumppanuudestaan mutta todellisuudessa palvelujärjestelmä määrittää vielä pitkälti asiakkaan asemaa.

2 Työn tausta ja tarkoitus

Pääkaupunkiseudulla tehdään huostaanottoja yhä enenevässä määrin murrosikäisille nuorille ja varhaisnuorten ongelmiin tulisikin kiinnittää huomiota riittävän ajoissa. Erityistä tukea avohuollon palveluiden piirissä tulisi tarjota jo alakouluikäisille lapsille, joiden oireilu usein pahenee murrosiässä. Lastensuojelutilastojen mukaan yhä suurempi osa huostaan otettavista lapsista on 13 - 17 -vuotiaita. Kyseisessä ikäluokassa avohuollon tukitoimien vähäisempi käyttö, verrattuna ikäryhmään 7-12 -vuotiaat, luo viitteitä siitä, että nuorille suunnattujen auttamiskeinojen kirjo on suppeahko. (Myllärniemi 2006: 55-56.)

Nuorten intensiivihanke on alkanut projektina Länsi-Vantaan lastensuojelussa Myyrmäki-Martinlaakso-alueella 4.10.2010 ja toimin projektissa yhtenä työntekijänä. Projektin on suunniteltu kestävän vuoden 2012 loppuun asti. Projektin pääasiallisena tavoitteena on, että nuorten ja heidän perheiden hyvinvointi paranee ja sen seurauksena sijoitusten tarve kodin ulkopuolelle vähenee. Projektin tavoitteena on myös säästää Vantaan kaupungin lastensuojelun kuluja tulevaisuudessa huostaanottoja vähentämällä ja lisäämällä toimivia avohuollon tukimuotoja ja palveluja kohdennettuna perheiden ahdinkoon jo varhaisvaiheessa.

Nuorten intensiiviyöllä tarkoitetaan tässä työssä 12- 17 -vuotiaille vantaalaisille nuorille ja heidän perheelleen tarjottavaa intensiivistä kotiin tarjottavaa tukea. Nuorelle ja vanhemmille tarjotaan sekä omia että yhteisiä tapaamisia 3- 5 tapaamista viikossa. Työntekijät tekevät parityötä ja he toimivat nuoren verkostoissa yhteistyössä vanhempien kanssa. Työmuotoja ovat pääasiassa yksilölliset tukikeskustelut, perhetyö, toiminnallisuus, kriisityö ja verkostotyö. Nuorten intensiivityö on määräaikaista, keskimäärin 3 kuukautta kestävä tukea ja päätöksen tuesta tekee asiakkaana olevan nuoren vastaava sosiaalityöntekijä. Tuki eroaa perinteisestä lastensuojelun avopalveluiden perhetyöstä siinä, että tuki on intensiivisempää ja tuen kohteena ovat erityisesti nuoret. Nuorten intensiivityön tavoitteena on kodin ulkopuolelle sijoituksen välttäminen mutta tavoitteena voi olla myös esimerkiksi sijoituksen jälkeinen tuki tai koulunkäynnin tukeminen. Ennen nuorten intensiivityön tukeen tullessaan nuorelle on tarjottu usein jo muita avohuollon tukitoimia ja tarjotut tukitoimet ovat mahdollisesti olleet joko riittämättömiä tai ne eivät ole olleet tarkoituksenmukaisia. Työn

luonteeseen kuuluvat tuen ja kontrollin elementtien olemassaolot. Lastensuojelussa tuki ja kontrolli ovat yhtäaikaista läsnä kaikessa työskentelyssä. Kontrollin määrä lisääntyy siirryttäessä ehkäisevästä työstä korjaavaan työhön.

Nuorten intensiiviyön tukiprosessi alkaa sosiaalityöntekijän tekemästä läheteestä. Johtavat sosiaalityöntekijät sekä esimies tekevät lopulliset päätökset asiakkuuteen ottamisesta. Aloituspalaverissa käydään läpi nuoren tilanne sekä sovitaan yhdessä vanhempien ja tukiverkoston kanssa työn tavoitteista ja toimintakäytännöistä. Intensiiviyöntekijät tekevät oman suunnitelman jaksolle ja tavoitteita seurataan väliarviointipalaverissa. Loppuneuvottelussa arvioidaan, onko tavoitteet saavutettu ja jatketaanko tukea mahdollisesti vielä. Loppuneuvottelussa myös arvioidaan jatkotuen tarvetta ja asiakkaille annetaan palautekyselyt täytettäväksi. Nuoren ja perheen tilannetta seurataan vielä seurantapalaverissa, joita sovitaan kahden ja neljän kuukauden päähän intensiiviyön lopettamisesta.

Tavoitteena on tässä opinnäytetyössä selvittää, miten lapsi/ nuori ja heidän perheensä on kokenut projektina alkaneen tukimuodon, mikä tukimuodossa on auttanut sekä mitä kehittämiskohtia asiakkaiden kokemuksen mukaan annettuun uudenlaiseen tukeen liittyy? Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentuu lastensuojelun avohuollon toimintaympäristöön, lastensuojelun avohuollon perhetyöhön sekä asiakkaan osallisuuteen. Tutkimuksen aineisto on kerätty vanhempien ja nuorten teemahaastatteluilla keväällä 2011 asiakkaista, jotka ovat olleet nuorten intensiiviyön tuen piirissä.

Arviointia voidaan pitää olennaisena osana kehittämissuorannetta. Parhaimmillaan arviointi on kiinteä osa kehittämissuorannetta toteuttamista ja palvelee sen päämäärien saavuttamista. Tyypillistä kehittämistyölle on prosessimainen etenemistapa sekä ratkaisuvaihtoehtojen ja etenemisväylien moninaisuus. Projektin alussa asetetut tavoitteet tarkentuvat tai hämärtyvät prosessimaisen etenemisen aikana. Arvioinnin kannalta ei ole olennaista katsoa yksinomaan projektin tavoitteiden saavuttamista summatiivisesti vaan havainnoida koko projektin prosessinomaista kulkua. (Seppälä - Järvinen 2004:19-20.)

Opinnäytetyöhöni sisältyy arvioinnin elementtejä mutta intensiivihakkeen kokonaisarvioinnin toteuttamisesta on tehty oma suunnitelmansa omine vastuuhenkilöineen eikä tämän työn tarkoituksena ole vastata hankkeen arviointiin mutta työni voi osaltaan antaa kuvaa siitä, miten asiakas on tuen kokenut.

Tarkoitukseni on nostaa esiin asiakkaan kokemuksia saamastaan palvelusta siten, että hänet ymmärretään oman elämänsä asiantuntijana.

Asiakasnäkökulmalla tarkoitetaan sitä, että olemme sosiaalityön ammattilaisina kiinnostuneita asiakkaan todellisista elämänyhteyksistä ja hänen itsensä asioille antamista merkityksistä ja elämismaailmasta. Metteri (1996:52) kuvaa niin ikään teoksessaan moniammatillisuus ja sosiaalityö, että sen lisäksi, että asiakassuhdetta tulee tarkastella dialogisena suhteena, edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon moniammatillinen työ myös viranomaissuhteiden uudelleen tarkastelua. Toimivat rakenteet ja pysyvät toimintatavat kehittämiselle mahdollistavat laadukkaiden ja vaikuttavien palveluiden toteuttamisen lastensuojelun asiakastyössä. Tärkeimpänä lähtökohtana kehittämisrakenteiden muodostamiselle ovat monitoimijaisuus ja eri toimijoiden osallisuus.

Asiakkaan asemaa voidaan pitää hyvinvointipalvelujen järjestelmässä murrosvaiheessa. Asiakasta voidaan edelleen pitää jollakin tavalla erilaisena tai puutteellisena verrattuna niin sanottuun pärjävään kansalaiseen. Asiakas saatetaan kohdata yksinomaan ongelmankantajana ja vailla näkemystä siitä, että avuntarvitsija voisi olla subjekti, oman elämänsä asiantuntija. Toisaalta taas puhutaan asiakaslähtöisyydestä ja osallistumisesta sekä näiden tärkeydestä. Todellisuudessa tavoitteet ovat usein todellisuutta tärkeimpiä ja asiakkaiden aseman parantamiseksi tarvitaan edelleen työtä. (Laitinen & Pohjola 2010: 71.)

3. Toimintaympäristö

3.1 Lastensuojelun avohuolto

Lastensuojelulain mukaan ” *sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on ryhdyttävä avohuollon tukitoimiin viipymättä, mikäli lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä; taikka jos lapsi käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään*”.

Avohuollon tukitoimien on tarkoitus edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä sekä tukea ja vahvistaa vanhempien, huoltajien ja lapsen hoidosta vastaavien henkilöiden kasvatustaitoja ja - mahdollisuuksia .(L2007/417:34§.)

Lastensuojelutarpeen selvitystyö käynnistyy lastensuojeluilmoituksen seurauksena, jolloin lapsi kirjataan lastensuojelun asiakkaaksi. Kun selvitys on tehty, asiakkuus joko jatkuu tarpeellisine tukitoimineen tai asiakkuus päättyy, jos selvitys ei nosta esiin lastensuojelullisten toimenpiteiden tarvetta. Asiakkuuden jatkuessa avohuollon tukitoimet räätälöidään lapsen ja perheen tarpeiden mukaisesti ja kirjataan asiakassuunnitelmaan. Avohuollon tukitoimia ovat esimerkiksi päivähoito, tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta, koulunkäynnin ja harrastusten tukeminen, taloudellinen tuki, perhetyö tai kotipalvelu. Äärimmäisiä lastensuojelullisia toimenpiteitä ovat kiireellinen sijoitus ja huostaanotto. Mikäli lapsen kasvua ja kehitystä ei pystytä turvaamaan avohuollon tukitoimin, aletaan valmistella huostaanottoa tai tehdään kiireellinen sijoitus.

Lastensuojelutyön tulee aina perustua suunnitelmallisuuteen ja suunnitelmallinen sosiaalityö lapsen kanssa jakautuu kolmeen vaiheeseen: asiakassuunnitelman tekoon, varsinaiseen työskentelyvaiheeseen ja arviointiin. Asiakassuunnitelma voidaan taas jakaa kahteen osaan, joita ovat pidemmälle aikavälille tähtäävä tavoitesuunnitelma ja toimintasuunnitelma, mikä muokkautuu tapaamisesta toiseen. Suunnitelmallisen työn orientaatiot voidaan jakaa muutosorientaatioon ja kannatteluorientaatioon.

(Muukkonen(toim.) 2008: 58.)

Lapsen auttamisprosessissa perheen kokonaispalveluketjun toimivuudella on keskeinen merkitys kaikille osapuolille. Lapset ja perheet ovat usein moniongelmaisia ja perheet tarvitsevat monia auttajia, joten tarvitaan monia eri palveluja. Tämän vuoksi on tärkeää kehittää eri toimijoiden yhteistyötä, työnjakoa ja eri auttajien toiminnan suuntaamista samaan suuntaan. Riittävän varhainen tuki tuottaa parasta tulosta. (Rousu 2007: 255.)

Lastensuojelua voidaan pitää samanaikaisesti sekä erityisenä ja viimesijaisena lastensuojeluviranomaisen työnä, mikä ei kuulu millekään muulle yhteiskunnan organisaatiolle mutta se on samanaikaisesti ehkäisevää ja korjaavaa, pakkoa ja vapaaehtoista. Toisaalta siinä suojataan lasta omilta vanhemmiltaan ja työskennellään toisaalta tiiviisti yhteistyössä vanhempien ja perheen kanssa elämänolosuhteiden korjaamiseksi niin, että lapsen terveys ja kehitys eivät vaarannu. (Tanskanen & Timonen -Kallio, 2009: 22-23.)

3.1.1 Lastensuojelun ehkäisevä työ

Lastensuojelun ehkäisevän työn tavoitteena voidaan pitää lapsiväestön hyvinvoinnin lisäämistä. Lasten hyvinvointia arvioitaessa keskeisimminkin ovat esillä lapsen kehitykseen ja kasvuun liittyvät tarpeet samoin kuin tarpeet liittymiseen, kiintymykseen läheisiin ihmissuhteisiin. Edellytyksiä lasten hyvinvoinnin tukemiseksi tuotetaan tukemalla perheitä. Tätä kautta oletetaan, että perheen ja vanhempien tukemisella taataan myös lasten hyvinvointi. Hyvinvointipolitiikan yhtenä perusajatuksena on se, että hyvät ulkoiset elinolot näyttäytyvät pitkällä aikavälillä myös yksilön tajunnassa. Toisaalta tyytymättömyyttä tai ahdistuneisuutta voidaan pitää hyvinvoinnin vajeina, olivatpa ulkoiset elinolosuhteet miten hyviä. Lastensuojelun ehkäisevä työ kohdentuu ensi sijassa ilmiöihin, mitkä liittyvät huono-osaisuuteen ja syrjäytymiseen ja perinteisen aineellisen huono-osaisuuden ja köyhyyden ehkäisyyn. Toisaalta ehkäisevän työn fokuksen voidaan nähdä kohdentuvan entistä useammin myös subjektiivisten hyvinvoinnin vajeiden ehkäisemiseen ja hyvän sekä laadukkaan elämän edellytysten mahdollistamiseen. (Puonti & Saarnio & Hujala 2004:162-164.)

Perhetyö tukee perhettä parhaiten, kun se päätetään aloittaa mahdollisimman varhain tilanteessa, missä perheen ongelmat eivät vielä ole pitkittyneet. Usein perhetyö joudutaan aloittamaan tilanteessa, missä on epävarmaa kyetäänkö avohuollon perhetyöllä vastaamaan moniongelmaisten perheiden pitkittyneeseen ja lastensuojelun palvelujärjestelmän näkökulmasta viimesijaiseen avuntarpeeseen. Varhaisen puuttumisen ja ennaltaehkäisevän tavoitteen näkökulmasta, perhetyö aloitetaan usein liian myöhään. (Myllärniemi 2007:9). Avohuollon perhetyössä ei yleensä ole mahdollisuutta intensiiviseen ja vahvaan interventioon, joten käytännössä se ei pysty vastaamaan moniongelmaisten perheiden tukemiseen.

3.1.2 Lapsikeskeisyys ja lapsen näkökulma

Lapsikeskeisyys periaatteena tarkoittaa sitä, että asiakkaalla on asiakkuudessa oikeus toimijuuteen ja erityiseen suojeluun ja että lapsiväestö saa oikeudenmukaisen osuuden yhteiskunnan voimavaroista. Lapsikeskeisessä lastensuojeluprosessissa lapsella on oma rooli, paikka, aika sekä aikuinen. (Muukkonen 2008: 147.)

Vuoden 2008 alussa voimaan tulleessa uudessa lastensuojelulaissa kiinnitetään erityistä huomiota lapsen edun toteutumiseen, ennalta ehkäisyyn, yhteistyöhön viranomaisten kesken, työn suunnitelmallisuuteen sekä annetun tuen vaikuttavuuden parantamiseen. Lapsilähtöisyys sosiaalityössä tarkoittaa, että työtä ohjaavat erityisesti lapsen tarpeet ja toiveet. Työtavan tulee olla systemaattinen ja arvioiva, jolloin on helpompaa vaikuttaa lastensuojelun laatuun, avoimuuteen ja palveluiden kohdentumiseen. Lapsilähtöisyys vahvistaa kaikkiaan työntekijän roolia lapsen työntekijänä, rinnalla kulkijana ja arjen asiantuntijana. (Huotari & Hurtig 2008:161-162.)

Lastensuojelun tilannearvion lasten omien tapaamisten päämääränä on koota lastensuojelun sosiaalityön näkökulmasta kokonaiskuva lapsen kokemasta arjesta ja elämäntilanteesta. Oli lastensuojeluun tulon syynä mikä tahansa, niin lapsen eri elämän osa-alueisiin tulee tutustua laajasti: kotiin, kouluun, vapaa-aikaan, lapsen elämään ja minäkuvaan sekä lapsen kokemiin tunteisiin (Muukkonen & Tulensalo 2004: 30).

3.1.3 Perhekeskeisyys lastensuojelutyössä

Perhekeskeisyys asiakastyössä tarkoittaa sitä, että perhe on itsensä asiantuntija ja sitä pitää arvostaa ja kuunnella kaikissa perhettä koskevissa suunnitelmissa ja päätöksenteoissa. Perhekeskeisen näkökulma on koko perheen tukemista ja se korostaa perheen voimavaroja ja sitä, että jollekin perheenjäsenelle tapahtunut asia vaikuttaa myös muihin perheenjäseniin. Perhekeskeisessä työtöteessä voidaan nähdä vaikutteita perheterapeuttisista lähestymistavoista. Perhettä voidaan tarkastella niin ikään kommunikaatio-, valta- ja tunnesysteeminä; perhe on myös talous-, toiminta - ja tukisysteemi. (Puonti & Saarnio & Hujala 2004: 241.)

Lasten vanhemmat näyttävät usein asiakastyössä toimijoiksi ja lapset perhekehysten keskiössä oleviksi objekteiksi. Vanhemmat näyttävät toimijoina, jotka tuottavat toiminnallaan asiantiloja - esimerkiksi alkoholinkäytöllään - ja jotka vaikuttavat koko perheeseen. Vanhemmat kohdataan toimijoina ja heihin kohdennetaan vaatimuksia muutokseen. Lapset määrittyvät perheen tilannetta heijasteleviksi objekteiksi, jotka esimerkiksi kärsivät vanhempien alkoholinkäytöstä. Keskeisin tarkasteltava suhde on vanhemman ja lapsen välinen suhde. Muita perhesuhteita ovat vanhempien keskinäinen suhde, vanhempien muut suhteet sekä sisarusten väliset suhteet. (Myllärniemi 2007:40-41.)

3.1.4 Nuori lastensuojelun asiakkaana

Tyypillinen nuori asiakas lastensuojelutyössä voidaan kuvata nuoreksi, joka on monella tapaa ongelmainen ja josta ollaan huolissaan niin koulussa kuin kotonakin. Nuoren tilanteet ovat kuitenkin vaihtelevia ja joskus nuoren ongelmien taustalla ovat vanhemman omat ongelmat kuten mielenterveys - ja päihdeongelmat. Heino (2007) on tutkimuksessaan luonut kahdeksan lastensuojelun profiilia. Yhdeksi selkeimmäksi profiiliksi Heino kuvaa liittyvän ”monissa vaikeuksissa olevan nuoren asiaan”. Tällöin nuorella on vaikeuksia koulunkäynnissä, ristiriitoja vanhempien ja kavereiden kanssa, päihdeikäyttöä, rikoksia sekä mielenterveysongelmia. (Heinonen & Metsälä 2009: 92-94.)

Nuoret tarvitsevat vanhemmiltaan rajoja ja sääntöjä, jotta heillä olisi turvallinen olo kasvaa. Kaverivanhempi ei aseta rajoja, vaan pyrkii neuvottelemaan nuoren kanssa asioista. Näin ollen vanhemman auktoriteetti nuorta kohtaan häviää. Kaverivanhempi ajattelee, että tiukat rajat haittaavat nuoren itsenäisyyttä ja omatoimisuutta. Vanhemmat eivät aina ymmärrä, että nimenomaan sääntöjen asettamisella osoitetaan välittämistä ja huolenpitoa. Tietyt rajat kuuluvat lasten ja nuorten perustarpeisiin, joiden kautta he oppivat ottamaan vastuuta teoistaan ja noudattamaan yhteiskunnassa vallitsevia sääntöjä. (Flinkman 2004: 16-29.)

Lastensuojelun asiakkaista tehdyn tutkimuksen mukaan yhä suurempi osa pääkaupunkiseudun lastensuojelun asiakkaista on 13- 17-vuotiaita nuoria. Syynä tähän ovat mitä ilmeisimmin ongelmat kotona ja koulussa, vanhempien väsymys ”taistella” murrosikäisen kanssa ja perheen oma yhteydenotto lastensuojeluun. Yhä suurempi määrä lastensuojelun asiakkaista on murrosikäisiä nuoria ja heidän vanhempiaan ja tämä asettaa uusia haasteita lastensuojelutyölle. Lastensuojelussa tulee ymmärtää entistä paremmin nuoruuteen liittyvät kehitystehtävät, nuoren suojautumiskeinot ja ”normaalin” nuoruuden häilyvä rajapinta. (Heinonen & Metsälä 2009:92-94.)

Mielenterveyden häiriöt nuoruusiässä ovat kaksi kertaa yleisimpiä kuin lapsuusiässä, ja niistä kärsivillä on tavallisesti monia häiriöitä samanaikaisesti. On arvioitu, että 15- 25 prosenttia nuorista kärsii jostakin mielenterveyden häiriöstä. Vakavasti masentuneita nuoria arvioidaan olevan 5-10 prosenttia ja saman verran arvioidaan olevan myös päihdehäiriöistä ja käytöshäiriöistä kärsiviä nuoria. (Hämäläinen & Kangas 2010: 216.)

3.1.5 Moniammatillinen verkostoyhteistyö

Verkostotyö nimikkeenä on alkanut vakiintua 1970-luvulta alkaen sekä terapiatyön että sosiaalityön piirissä. Verkostot ovat muuttuvia. Kansalaisten omat verkostot kuten perhe, lähiyhteisö tai työyhteisöt muuttuvat. Ammattiauttajien työnjaot ja toimintatavat ovat muuttumistilassa yhtä lailla. Moniammatillinen kokonaisuus muodostuu parhaimmillaan toisiaan täydentävistä osista, jossa ammattilaiset tietävät,

keihin ollaan yhteydessä, kun täydentävää asiantuntemusta tarvitaan. Epäonnistuneen moniammatillisen työn tunnusmerkkejä ovat epätietoisuus omista vastuista ja yritys saada toiset tekemään osansa asiakkaan tukemiseksi. (Seikkula & Arnkill 2005: 13.)

Verkostokeskeinen lähestymistapa on muodostunut vajavuuksiin, oireisiin ja ongelmiin keskittyneiden auttamismallien kritiikistä. Asiakkaat ovat tavallisesti kiertäneet lukuisissa eri palvelujärjestelmän auttamispaikoissa, joissa jokaisessa on kerrottu, mikä on heidän ongelmansa. Asiakkaan itsensä on myös jäsennettävä tilannettaan avun hakemisessa ongelmakeskeisesti, koska työnjako eri auttamispisteiden välillä muotoutuu hoidettavien ongelmien mukaan.(Metteri 1996: 90.)

Ammattilaisten ei tulisi rakentaa vain viranomaisverkostoja asiakkaiden tueksi vaan heillä tulisi olla taitoa hyödyntää asiakkaan luonnollista verkostoa, omaisia, vertaistukijoita, vapaaehtoistyöntekijöitä ja erilaisia järjestöjä. Omaa asiantuntijuutta voidaan häivyttää vuorovaikutustilanteessa taka-alalle antamalla ääni niille, joilla on ennestään vahva asema asiakkaan elämässä. Läheisverkoston sitouttaminen voi ulottua asiakkaan elämässä myös jatkossa aikaan, jolloin kriisitilanne on jo väistynyt. (Mönkkönen: 2007: 131-132.)

Vantaan Kola- työryhmän loppuraportin mukaan luvattomat ja pitkään jatkuneet poissaolot koulusta nousivat koulun suurimmaksi huoleksi . Saman työryhmän loppuraportin mukaan yhteistyö koulun, lastensuojelun ja muiden mukana olevien toimijoiden kanssa on välttämätöntä, jotta onnistuttaisiin tekemään oikeita ratkaisuja. Koulun työntekijät toivat Kola-raportin haastatteluissa esiin, että koululla olisi paljon annettavaa lastensuojelulle, koska koulussa lapsi tunnetaan. Kola-työryhmän raportin mukaan opettajien keskuudessa on edelleen epäselvyyttä siitä, kuka lastensuojeluilmoituksen tekee. Asia ratkaistaan usein sillä, että huoli viedään oppilashuoltoryhmän ratkaistavaksi. Kola-raportin mukaan Vantaalla koulun näkökulmasta suurimpana ongelmana koulun ja lastensuojelun yhteistyössä nähtiin tiedonsaantia lastensuojelusta. Koulussa ollaan epätietoisia siitä, onko lastensuojeluilmoitus vastaanotettu ja rekisteröity ja tehdäänkö asialle mitään. Epätietoisuutta on myös aiheuttanut se, ettei tiedetä kuka on lapsen vastuusosiaalityöntekijä.(Vantaan Kola-työryhmä 2009.)

Peruskouluikäisten kohdalla kodin ja koulun yhteistyön merkitys lapsen ja nuoren kasvun tukemisessa korostuu. Jokaisen lapsen ja nuoren vanhemmat tarvitsevat tietoa oman lapsensa ja nuorensa koulunkäynnistä, asioiden sujumisesta koulussa, koulussa tapahtuvista muutoksista ja työstä, joka liittyy opetussuunnitteluun. Tämän tiedon saamiseen eivät vanhempainillat yksin riitä. Koulun luonnollinen yhteydenpito koteihin ja toisin päin on monessa tilanteessa parasta varhaista puuttumista lasten ja nuorten asioissa. Yhteydenpidon tulisi olla aktiivista ja vanhempien läsnäolon luonnollinen asia koulun arjessa. Tarvitaan kodin ja koulun ”kumppanuutta” mutta sen rinnalle myös muita ”työvälineitä” osan nuorten kohdalla. (Linnakangas & Suikkanen 2004: 110-111.)

Yhteistyö muiden ammattiryhmien kanssa on oleellisen tärkeää, koska perhetyön asiakkaat ohjautuvat tavallisesti erilaisten tahojen kautta, kuten esimerkiksi koulun, terveydenhuollon, päihdehuollon tai mielenterveyspalveluiden kautta. Moniammatillisen perhetyön tarkoituksena on etsiä erilaisia tuen muotoja ja voimavaroja, joilla perheitä voidaan tukea. Tavoitteena on auttaa perheitä vaikeissa elämäntilanteissa, jotta perhe tulisi selviytymään myöhemmin ilman tukitoimia. (Leppiman & Puustinen - Niemelä, 2006: 17- 18.)

3.2 Perhetyö lastensuojelun avotyössä

Perheitä määritellään tavallisesti jonkin erityispiirteen, -kysymysten tai sosiaalisen ongelman tai sairauden mukaan, jolloin puhutaan esimerkiksi maahanmuuttajaperheestä, romaniperheestä, vammaisperheestä, avioero-perheestä, huume -tai päihdeperheestä. Lapsen tai vanhemman kasvuympäristön määrittämisen kannalta tarvitaan ulkoisiin tunnuksiin perustuvaa luokitusta perhetyypeistä.

Perinteisellä lapsiperheellä tarkoitetaan isän, äidin ja yhden tai useamman yhteisen alle 18- vuotiaan lapsen muodostamaa ydinperhettä. Yksinhuoltajaperheellä tarkoitetaan perheitä, joissa on vain yksi lähihuoltaja sekä yksi tai useampi lapsi. Uusperhe on perhe, missä on vähintään yksi lapsi, joka ei ole puolisoitten yhteinen. Lapseksi määritellään tavallisesti henkilö, joka on alle 18 -vuotias. (Uramo 2008: 26-28.)

Lastensuojelun perhetyö on kokonaisuus, mikä muodostuu viranomaisien perheelle kohdistamasta tuesta ja kontrollista. Asetelmana tämä luo usein voimakkaita tunteita,

mitkä nousevat asiakkaan kokonaistilanteesta. Lastensuojelun avohuollon palveluissa perhetyön asiakkuus on yleensä vapaaehtoista. Vapaaehtoisuutta voidaan pitää parhaana kasvualustana myönteiselle muutokselle ja kuntoutumiselle (Puonti & Knit 2004: 248-249).

Lastensuojelun perhetyö käynnistyy sosiaalityöntekijän päätöksellä aivan kuin kaikki pykälässä mainitut avohuollon tukitoimet. Lastensuojeluprosessiin sisältyy monenlaisia tehtäviä yhtä lailla kuin perhetyöhönkin - perhetyö voi olla luonteeltaan joko tutkimusta ja arviointia, tukea ja ohjausta sekä hoitoa ja kuntoutusta. Toiminta voi olla painottunut johonkin näistä mutta usein se on limittynyt useampaan tukimuotoon. Perhetyön tavoitellessa muutosta perheen toimintaan, lasten asemaan, kasvattamiseen ja huolenpitoon, tai kun kyseessä on kriisi, käytetään nimitystä muutokseen tähtäävä perhetyö, kuntouttava perhetyö tai kriisiperhetyö. Mikäli perhetyöllä pyritään välttämään lapsen huostaanotto tai lakkauttamaan se ja sijoittamaan lapsi takaisin kotiin, käytetään nimitystä intensiiviperhetyö. Välimaaston perhetyö voidaan käsitteellä ymmärtää siten, että työ kohdentuu avohuollon ja sijaishuollon väliseen lastensuojelutyön vaiheeseen. (Heino 2008: 44-46.)

Perheille tarkoitetut palvelut ja palvelumuodot ovat kuntakohtaisia ja jokainen kunta voi päättää itse, millaisia palveluita tarjoaa kuntalaisilleen. Suomen laki määrittää tietyt vähimmäispalvelut, joita kunnassa tulee tarjota, mutta palvelumuodoista vastaa kunnan oma organisaatio. Palveluihin liittyvät tarkemmat sisällöt voivat vaihdella eri kunnissa hyvinkin paljon. Kaikkiaan perhetyön tarkoitus on olla joustava palvelumuoto, mikä vastaa perheen tarpeisiin ja jota kehitetään aina tarvittaessa asiakkaita kuullen. Työntekijät joutuvat kuitenkin kohtaamaan työssään kuntien säästämisspaineet. Jos työn tavoite on ollut ehkäistä huostaanottojen tarvetta voidaan työ tulkita kunnan hallinnossa epäonnistumiseksi, jos huostaanotot eivät olekaan vähentyneet suunnitellusti. (Berg ym. 2000:53.)

Perhetyön käsitteellä voidaan siis kuvata niin tavoitteellista työn suuntaamista kuin toisaalta työmuotoja ja erilaisia metodisia kehitelmiä. Perhetyö näyttäytyy yhtäältä asiakasperheiden tukemisena ja arjen kanssa pitämisenä ja toisaalta perhetyö on myös perheiden syvällistä tukemista ja puuttumista perheiden elämään vahvojen ja virallisten väliintulojen kautta. Työn kohteena voivat olla sekä tilapäisessä tuen tarpeessa olevat

perheet sekä perheet, joilla on jo pitkä lastensuojelun asiakkuus (Heino & Berg & Hurtig 2000: 18-21.)

Perhetyö on nimensä mukaisesti tavallisesti perheen kotiin tehtävää työtä. Tuloksellinen kotikäynti vaatii työntekijältä empaattisuutta, luottamuksellista ja kunnioittavaa suhdetta perheenjäseniin sekä työntekijän kykyä hyödyntää erilaisia strategioita perheen voimavarojen parantamiseksi. Kotikäynti on intiimi tapahtuma, jossa edetään perheen ehdoilla ja luodaan rakentavaa luottamuksellista suhdetta. Työntekijän kannalta oleellista on tutustua perheeseen sen omassa arkipäivän ympäristössä. Näin työntekijä pystyy ymmärtämään perheen yksilölliset tarpeet ja ottaa ne huomioon suunnitellessaan perheen tukea ja hoitoa. (Noppari 2008: 39-40.)

Vantaalla perhetyötä toteutetaan kotipalvelussa, neuvolassa, lastensuojelun avopalveluissa sekä - laitoksissa. Kaksi ensimmäistä sijoittuvat peruspalveluihin, kun taas lastensuojelupalvelut voidaan määrittää erityispalveluiksi. Erityispalveluihin kuuluu myös lastensuojelun avohuollon perhekuntoutustoiminta, jota toteutetaan perhekuntoutusyksiköissä Itä-Vantaalla Kuuselassa ja Länsi-Vantaalla Pihlajassa.

3.2.1 Perhetyön tasot

Lastensuojelussa perhetyötä tehdään sen kaikilla tasoilla. Voidaan puhua ennaltaehkäisevästä työstä, mihin voidaan laskea kuuluvaksi kaikki se työ, millä pyritään ennaltaehkäisemään erilaisia ongelmia lapsiperheissä. Toimijoina voivat olla esimerkiksi neuvolat ja päivähoito. Aivan viime vuosina on kiinnitetty erityistä huomiota ns. välipalvelumuotoihin tai varhaiseen puuttumiseen, jolloin tavoitteena on tuen tarjoaminen perheille ennen ongelmien kasaantumista ja mahdollista huostaanoton uhkaa. Esimerkkinä välipalvelumuodoista ovat avoimet päiväkodit ja ensi -ja turvakotityön päiväryhmät. Jokainen kunta, työyhteisö ja yksikkö määrittävät perhetyönsä oman toimintakontekstin työnsä ja perustehtävänsä kautta. Käsitteet voivat viitata paikkaan tai organisaatioon, kuten seurakunnan perhetyö tai laitoksessa tehtävä perhetyö. Ne voivat kuvata työn pyrkimystä, kuten toiminnallinen perhetyö tai perhekuntoutus ja niin ikään käsitteet voivat kuvata käytettävää metodologiaa, kuten intensiivinen perhetyö tai toiminnallinen perhetyö. Asiakkaan kotiin jalkautuvaa

perhetyötä voidaan yleisesti kutsua avoperhetyöksi. (Heino 2008: 44-45.)

Korjaava työ on lastensuojelun perhetyön ominta työkenttää nykyään. Korjaavan perhetyön muotoja ovat tehostettu kotipalvelu, sosiaalityö tai terapiatyö avohuollossa ja laitoksissa. Perhetyö voi myös sisältää koko perheen sijoittamisen laitokseen avohuollon tukitoimenpiteenä. Kriisitilanteessa tarjottua tehostettua perhetyötä kuvataan yleisesti käsitteellä tehostettu tuki. Huoli lapsesta on tällöin ollut kasvava ja perhetyö on pääosin tällöin voimavaroja tukevaa mutta se saattaa sisältää myös kontrolloivia elementtejä. Ensi - ja turvakotien liiton Alvari -perhetyö kehitettiin aikanaan 1989 tarjoamaan tehostettua ja pitkäaikaista tukea lapsiperheille kotiin. Nykyään monet kolmannen sektorin palvelun tuottajat tarjoavat tehostettua avoperhetyötä osana palvelukonseptia vaihtoehtona lapsen huostaanotolle. Päihdehuollon piirissä on niin ikään tarjolla hoitajaksoja ja hoitomuotoja, joihin voi osallistua koko perhe (Heino & Berg & Hurtig 2000: 73).

3.2.2 Perhetyön menetelmiä

Perhetyön menetelmät ovat monipuolistuneet ja nykyään tarjolla on useita erilaisia toiminta -ja ajattelumalleja. Lastensuojelun perhetyössä ei yleensä sitouduta yhteen tiettyyn teoriasuuntaukseen tai lähestymistapaan vaan niitä sovelletaan tarpeen ja tilanteen mukaan. Systemiteoreettisessa ajattelussa keskeisintä on perheen elämäntilanteen tarkastelu kokonaisuutena ja yksilön kohtaaminen suhdejärjestelmässään. Menetelmällä pyritään saamaan käyttöön perheen kaikki voimavarat ja perheenjäsenet voivat tukea toisiaan muutosprosessissa. Ratkaisukeskeinen eli voimavarasuuntautunut lyhytterapia pohjautuu systeemiseen perheterapiaan. Mallissa työotteelle on tyypillistä konkreettisuus, muutossuuntautuneisuus ja se, että käännetään huomio pois ongelmista ja keskitytään voivaroihin. (Myllärniemi 2007: 57- 58.)

Perhetyöntekijä voi käyttää esimerkiksi vanhemmuuden arvioinnissa apunaan erilaisia lomakkeita, karttoja ja kortteja. Yksi suosituimmista välineistä on vanhemmuuden roolikartta. Roolikartta on kehitelty välineeksi myös nuoren ja parisuhteen kanssa työskentelyyn. Roolikartalla voidaan tarkastella vanhempien erilaisia rooleja suhteessa

lapseen. Verkostojen käyttö perhetyön menetelmänä on yleistynyt, läheisneuvonpitomenetelmä on kehitetty juuri näihin tarpeisiin. (Puonti & Saarnio & Hujala 2004: 252.)

Nuorten elämän kokonaistilanteesta on usein vaikea löytää objektiivista totuutta ja siksi arvioinnin merkitys työssä korostuu. BAROfi -menetelmä on strukturoitu työprosessi -ja väline, millä voidaan arvioida lastensuojelun ja palveluiden tarvetta. Työmenetelmän tarkoituksena ei ole luoda läheistä suhdetta asiakkaaseen vaan ensisijaisena tavoitteena on saada mahdollisimman tulkintavapaata tietoa asiakashaastatteluista. Menetelmä on käyttökelpoinen esimerkiksi rikosoirehdintaan, käyttäytymisen muutoksiin ja koulunkäymättömyyteen liittyvien huolien selventämiseen sekä nuoren tuen tarpeen arviointiin. (Heikkilä 2008: 1-3.)

3.2.3 Perhetyön eettisiä kysymyksiä

Jännite vapaaehtoisuuden ja pakon välillä näyttäytyy lastensuojelun perhetyön keskeisenä haasteena. Miten perhetyöntekijä kykenee luomaan luottamuksellisen roolin asiakkaaseen samalla kun hän arvioi vanhempien vanhemmuutta? Miten toimia kaksoisroolissa asiakkaan suuntaan avoimesti? Perhetyön onnistumisen yksi keskeinen edellytys on, että perheellä ja erityisesti vanhemmilla on motivaatio työskentelyyn. Lastensuojelun avohuollon asiakkuudessa perhetyötä tarjotaan vapaaehtoisena tukimuotona mutta siitä kieltäytymistä voidaan käyttää lapsen sijoituksen yhtenä perusteena. Toinen keskeinen lastensuojelun perhetyötä koskeva jännite koskee mahdolliseen ristiriitaan vanhempien auttamisen ja lasten tarpeiden välillä. Vanhemman avun tarpeet ja halu ymmärtää vanhempien vaikeita olosuhteita eivät aina auta lasten tarpeiden huomioimista ja toteuttamista. Vaikka vanhempien kanssa aikaansaataa hyvää yhteistyösuhdetta voidaan pitää perhetyöntekijän toiminnan edellytyksenä, on oman roolin lastensuojelullisena toimijana oltava perusteltu, tietoinen ja vahva sekä asiakkaille ymmärrettävällä tavalla avattu. (Myllärniemi 2007: 123-124.)

Sosiaalinen tuki ja kontrolli saatetaan ymmärtää tavallisesti vastakohtiksi ja työntekijät pitävät itsensä mieluummin tuen antajina kuin kontrollin toteuttajina. Tällöin tuki

tulkitaan avustamiseksi, vahvistamiseksi ja kontrolli valvomiseksi ja hallitsemiseksi. Täysin puhdasta tukea tai kontrollia ei ole vaan ne liittyvät aina toisiinsa. Auttamistyö on tuen eli mahdollisuuksien avaamisen ja kontrollin eli hallinnan lisäämisen yhdistelmä. Näköalan avaaminen, oman ymmärryksen jakaminen, voimavarojen yhdistäminen ja kannustus ovat esimerkkejä voimaannuttavan tuen elementeistä. Voimaannuttavaa kontrollia on huolten jäsentäminen ja rajojen asettaminen epätoivottavalle käyttäytymiselle. Alistavaa tukea on yliymmärtäminen, asiakkaan puolesta tekeminen, riippuvuuden luominen ja ylläpitäminen. Alistavaa kontrollia on normatiivisten vaatimusten ylläpitäminen ilman riittävää herkkyyttä toimintakulttuurien erilaisuudelle ja tilanteiden ainutlaatuisuudelle. (Eriksson & Arnkil 2005:31-32.)

4 Nuorten intensiivihanke

4.1 Projektin tausta ja kohderyhmä

Vantaalla lastensuojelun sijoituskustannukset ovat vuositasolla korkeat. Vuorokausihinnat ovat keskimäärin 219 euroa. Vuoden 2010 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana yli 12-vuotiaiden sijoituskustannukset kaupungin ulkoisiin ostopalveluihin ovat olleet 3.114.429 e. Joidenkin nuorten kohdalla sijoitus on välttämätön päihdekierteen tai rikollisen käyttäytymisen katkaisemiseksi, mutta pelkästään sijoittaminen kodin ulkopuolelle ei ratkaise nuoren kasvuympäristössä olevia epäkohtia. Usein nuori palaa sijoituksen jälkeen muuttumattomiin olosuhteisiin, koska nuoren kanssa ei ole riittävästi työskennelty yhteistyössä vanhempien ja nuoren toimintaympäristön kanssa muutoksen saamiseksi. (Intensiivihankkeen info-esite 2010.)

Lastensuojelun avopalveluyksikköön on perustettu kolmen työntekijän moniammatillinen tiimi työskentelemään 13-17 -vuotiaiden nuorten kanssa niissä tilanteissa, kun on lastensuojelun akuutti tarve ja huostaanoton tai sijoituksen uhka on ilmeinen. Tehdyn päätöksen mukaan ensimmäinen tiimi on aloittanut syksyllä 2010 Myyrmäki-Martinlaakso alueella ja toiminta on laajentunut vuoden 2011 alusta alkaen Korso- Koivukylään ja Tikkurilaan. Intensiivihankkeen kohderyhmänä on 13-17 -vuotiaat nuoret ja heidän perheensä. (Intensiivihankkeen info-esite 2010.)

Projektityön vaarana voidaan pitää sitä, että se saattaa pitää yllä vääristynyttä ajatusta edistysuskosta: pitäisi olla koko ajan parempi, tehokkaampi ja viisaampi. Projektityön hedelmänä taas voi olla hetkellinen tai määrätynä aikana panostettu jonkin asian kehittäminen ja reflektointi. Projektin tulee aina olla osana kehittämisen kokonaisprosessia eikä itsessään itseisarvo. (Sulavuori 2007: 66-67.)

4.2 Projektin tavoitteet

Projektin tavoitteena on, että nuorten ja heidän perheiden hyvinvointi paranee ja sen seurauksena sijoitusten tarve kodin ulkopuolelle vähenee. Erityisesti kiinnitetään huomiota kiireellisten sijoitusten lisääntymisen ehkäisemiseen, mikä on ollut vuosittain kasvava toimenpidemuoto. Tavoitteena on vahvistaa ja luoda toimivat verkostot nuoren ja perheen lähiverkostossa, missä nuori voisi kasvaa vastuulliseen aikuisuuteen.

Tavoitteena on myös, että nuoret voivat itse vaikuttaa siihen, miten heitä autetaan ja tietävät miksi heidän kanssaan työskennelleen ja kokevat olevansa osallisia tukiprosessissaan. (Intensiivihankkeen info-esite 2010.)

4.3 Työskentelyprosessi ja yhteistyötahot

Hankkeelle on rahoitus 1.9.2010- 30.12.2012. Projekti alkoi siten, että Myyrmäki-Martinlaakson alueelle palkattiin kolme intensiivityöntekijää. Korso - Koivukylään ja Tikkurilaan palkataan kuhunkin toimistoon kolme työntekijää vuoden 2011 alkupuolella. (Intensiivihankkeen info-esite 2010.)

Nuoren ja perheen motivointityön ja sitouttamisen intensiivityöhön tekee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Uusien asiakkuuksien kohdalla työskentely voi alkaa samanaikaisesti lastensuojelutarpeen selvittämisen kanssa. Sosiaalityöntekijä tekee lähetteen intensiivityön alkamisesta perheessä. Lähetteeseen merkitään sosiaalityöntekijän huolet ja aikaisemmat hoitokontaktit. Varsinainen työskentely alkaa aloitusneuvottelulla yhdessä perheen, intensiivityöntekijöiden ja sosiaalityöntekijän kanssa. Ensimmäisessä tapaamisessa sovitaan työnjaosta ja aikataulusta. Alkuneuvottelun perusteella kirjataan sosiaalityön suunnitelma sekä intensiivityön suunnitelma, missä ilmenee myös vanhemman ja nuoren itse kokemat huolenaiheet sekä tavoitteet työskentelylle. Tapaamiset sisältävät perheen yhteiset tapaamiset, vanhemmat tapaamiset ja nuoren tapaamiset. Tarvittaessa perheessä aloitetaan työskentely välittömästi kun tieto perheen tuen tarpeesta on saapunut lastensuojeluun. (Intensiivihankkeen info-esite 2010.)

Työskentelyaika on 3 kk kolmena - viitenä päivänä viikossa. Välineuvottelu pidetään työskentelyn puolesta välissä (1.5 kk). Välineuvotteluun osallistuu perheen sosiaalityöntekijä, intensiivityöntekijät, nuori ja nuoren vanhemmat. Välineuvottelun jälkeen kirjataan uusi intensiivihankkeen suunnitelma, mihin on kirjattu uudelleen arvioidut tavoitteet ja työmenetelmät. 3 kk työskentelyn jälkeen intensiivityötä voidaan jatkaa tarpeen mukaan 1-3 kk. Maksimissaan perheen kanssa työskentelyaika on 6 kk. Työskentelyn päättyessä intensiivihankkeen työntekijät kirjaavat loppuarvion. Työskentelyn päättyessä tehdään seurantakäynnit esim. kotikäyntien muodossa 2 kk ja 4

kk työskentelyn päättymisen jälkeen. Mikäli 4 kk:n kohdalla huoli nuoresta on poistunut, lastensuojeluasiakkuus päättyy. Yhden työntekijän vastuulla on samanaikaisesti 3-6 perhettä. (Intensiivihankkeen info-esite 2010.)

Intensiiviyö toteutetaan parityönä siten, että toinen intensiiviyöntekijä on nuoren työntekijä ja toinen vanhempien ja muun perheen työntekijä. Keskustelut painottuvat mm. kodin sääntöihin, sopimukseen, luottamuksen rakentamiseen, vanhempien vastuuttamiseen, päivän rytmitykseen ja ajankäyttöön sekä koulutyöhön ja harrastuksiin tukemiseen. Erilaiset toiminnalliset menetelmät otetaan käyttöön tarpeen mukaan. (Intensiivihankkeen info-esite 2010.)

Intensiivihankkeeseen pyritään samaan mukaan eri yhteistyötahoja, kuten nuorisotoimi ja SPR:n nuorten turvatalo. Perhekohtaisen työskentelyn lisäksi perheleirejä ja nuorten leirejä toteutetaan tarpeen mukaan 1-2 kertaa lukukaudessa. Intensiivihankkeen työntekijät tapaavat hankkeen alussa yhteistyökumppaneita, kuten nuorisotoimen erityisnuorisotyöntekijöitä ja SPR:n turvatalon työntekijöitä. Yhteistyötapaamisten tarkoituksena on luoda työkäytäntöjä yhteistyölle. (Intensiivihankkeen info-esite 2010.)

4.4 Arvioinnin lähtökohdat ja tarkoitus

Arvioinnin tarkoituksena on tuottaa todellisissa olosuhteissa jatkuvaa ja kumuloituvaa tietoa hankkeen kehittämistyön parantamista varten. Tietoa tuloksellisuudesta tuotetaan hanketyöntekijöille, esimiehille sekä kunnan päättäjille. Arvioinnin pääpainona on tarkastella intensiivihankkeen vaikutusta hankkeen koskevien nuorten ja heidän perheidensä elämään ja hyvinvointiin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota perheen omiin kokemuksiinsa intensiiviyön hyödyllisyydestä ja intensiiviyöntekijöiden havainnoista perheen tilanteesta. Toiminnalle laaditaan myös oma seurantajärjestelmä, millä mitataan kustannussäästöjä. Seurantakohteena ovat edellisen vuoden vastaavana ajankohtana tehdyt 13-17 -vuotiaiden sijoitukset ja niistä aiheutuneet kustannusvaikutukset sekä työn kohteena olevien sijoituskustannukset mikäli nuori olisi jouduttu sijoittamaan kodin ulkopuolelle. Tilastointilomake työnkohteena olevista perheistä kerätään kolmen kuukauden välein. Projektin tavoitteiden toteutumista koko Vantaan alueella raportoidaan säännöllisesti. (Intensiivihankkeen info-esite 2010.)

Arviointityön suunnittelu aloitettiin kesällä 2010. Tiedonkeruumenetelmiksi sovittiin sosiaalityön lähete, intensiivityön suunnitelmat (3 kpl/perhe), nuoren ja vanhemmat palautelomakkeet sekä haastattelut. Lisäksi arvokasta tietoa saadaan seuraamalla tiimityöskentelyä. Intensiivihankkeen työntekijät, johtava sosiaalityöntekijä, kehittäjäsosiaalityöntekijä ja esimies ovat yhdessä vastuussa tiedonkeruusta.

(Intensiivihankkeen info-esite 2010.)

Projektin arvioinnissa esitetään hankkeen tilastot. Montako asiakasta intensiivihankkeessa on ollut, montako työntekijää, käyntikerrat, kustannusarviot ja aiempi mainittu seurantajärjestelmä kustannussäästöineen. Tilastotiedot saadaan sosiaalityön lähetteistä sekä Vantaan asiakastietojärjestelmästä, mihin käyntikerrat ja suunnitelmat tallennetaan. (Intensiivihankkeen info-esite 2010.)

5 Tutkimusasetelma

5.1 Työn metodologiset lähtökohdat

Kokemuksia tutkittaessa haasteena voidaan pitää sitä, että tutkimuskohde on toisten elävä kokemus ja tutkijalle näyttäytyvä aihe on heidän kokemuksensa siitä. Tutkijalta vaaditaan hyviä vuorovaikutustaitoja ja empatiakykyä sekä aitoa kiinnostusta tutustua tutkittavan kokemuksiin. Tutkimukselta on perinteisesti vaadittu objektiivisuutta ja subjektiivisuus on koettu tieteellisyyden uhaksi. Useissa kvalitatiivisissa tutkimustavoissa asetelma on kuitenkin kääntynyt toisin; tieteellinen tutkimus nähdään inhimilliseksi, subjektiiviseksi toiminnaksi objektiivisuuden sijaan. (Perttula & Latomaa, 2008: 154-156.)

Päätin lähestyä aihettani käytäntötutkimuksen kautta. Käytäntötutkimus sopii mielestäni hyvin apuvälineeksi sosiaalityön käytäntöihin ja intresseihin sekä asiakaslähtöisyyden ja asiakkaiden osallistumisen parantamiseen.

Käytäntötutkimus on tutkimusta, missä tiedonmuodostus etenee käytännöstä kriittisen reflektion avulla. Sosiaalityön käytäntötutkimuksessa on kyse tutkimuksesta, minkä ongelmanasettelu ja aihe liittyvät sosiaalialan käytäntöihin. Se on myös lähinnä soveltavaa tutkimusta, mikä pyrkii palvelemaan monia erilaisia intressejä joko erikseen tai yhdessä. Tällaisia tahoja ovat esimerkiksi palveluiden käyttäjät, kansalaiset yleensä tai sosiaalityöntekijät ja muuta alan ammattilaiset. Sosiaalityön käytäntötutkimus tähtää uutta etsivän tutkimus - ja tiedonmuodostuskulttuurin vahvistamiseen sosiaalialalla. (Satka & Karvinen -Niinikoski 2005:110.)

Kehittämistyö vaatii asiakkaiden tarpeiden tunnistamista ja asiakkaille tarjotun osallisuuden mahdollistamista. Sen lisäksi se vaatii työntekijöiden kokemustiedon hyödyntämistä tutkimustiedon rinnalla. Kokemustiedon merkitystä on tärkeää korostaa, sillä se lisää työntekijöiden arvostusta omaa työtään ja osaamistaan kohtaan. Kokemustiedon dokumentointi ja jäsentäminen auttavat työntekijöitä näkemään, miten paljon lastensuojelutyötä on todellisuudessa kehitetty omassa työssä ja miten asiakkaat ovat jo hyötäneet tehdystä kehittämistyöstä. Näin myös sitoutuminen omaan työhön lisääntyy.

Opinnäytetyötäni voidaan pitää osaltaan kehittämistyönä, mutta se sisältää myös arvioinnin elementtejä. Tavoitteenani on, että toiminnasta kerättyä tietoa voidaan hyödyntää ja mahdollisuuksien mukaan siirtää muihin vastaavanlaisiin hankkeisiin.

Kehittämistyöllä tarkoitetaan tavoitteellista ja parempiin tuloksiin tähtäävää toimintaa, jonka päämääränä on toiminnan asiakaslähtöinen kehittäminen. Kehittämistyö pohjautuu sille asetettuihin tavoitteisiin ja sen asian arviointiin, missä määrin ja millä tavoin tavoitteet on saavutettu. Olennaista arvioivassa työtöteessä on työprosessien avaaminen. Arvioinnissa määritellään, mikä toimii, mitä varten ja missä kontekstissa työ tehdään. (Vrt. Anttila 2007: 12 -15.)

Tutkimus voidaan määritellä käytäntötutkimukseksi seuraavien kriteerien avulla:

- ongelmanasettelu ja aihe liittyvät sosiaalityön käytäntöihin, ja se pyrkii palvelemaan sekä sosiaalityöntekijöitä että sosiaalityön asiakkaita
- tutkimuksella on jatkuva yhteys kehittämistyöhön
- metodologinen kokeilevuus, jossa objektin ja subjektin rajat hämärtyvät sekä tutkija toimii sosiaalityöntekijänä, sosiaalityöntekijät ja asiakkaat toimivat sosiaalityön kehittäjinä
- jaettu tai yhteinen tiedontuottamisen tapa
- tutkimuksessa tuotettu tieto on tiedontuottajia henkilökohtaisesti koskettavaa (Satka et. al. 2005:11-12).

5.2 Tutkimuskysymykset

Tavoitteenani on tässä opinnäytetyössä selvittää

- 1) miten nuori ja heidän perheensä on kokenut nuorten intensiivituksen?
- 2) mikä tutkimuodossa on auttanut?
- 3) mitä kehittämiskohtia asiakkaiden kokemuksen mukaan annettuun tukeen liittyy?

Kehittämishankkeeni liittyvä työ on luonteeltaan kuvailevaa ja kartoittavaa.

Kartoittavan tutkimuksen tarkoituksena tässä työssä on löytää asiakasnäkökulmaa ja asiakkaan kokemuksia Länsi-Vantaalla lokakuussa 2010 alkaneesta nuorten intensiivityön

hankkeesta.

5.3 Aineiston kerääminen

Tutkimuskysymyksiin hain vastauksia nuoren ja vanhempien teemahaastatteluilla. Haastattelut toteutin keväällä 2011. Etenkin nuoria oli haasteellista saada osallistumaan haastatteluun, osa kieltäytyi haastatteluun kutsusta heti asiasta informoitaessa. Ennen nuoren haastatteluun ryhtymistä kysyin haastatteluluvan nuoren huoltajalta. Nuoria haastateltavia sain mukaan neljä ja vanhempia niin ikään neljä, kaikki nuoret haastatellut olivat tyttöjä ja vanhemmista kaikki neljä olivat äitejä. Suoritin haastattelut nuorista ja vanhemmista, jotka olivat olleet asiakkaina nuorten intensiivisyössä ja joiden intensiiviyön asiakkuus oli juuri loppumassa tai loppunut. Osa haastatteluun osallistuneista olivat omia asiakkaitani. Haastattelumenetelmäksi valitsin puolistrukturoidun teemahaastattelun, koska tällä menetelmällä saan kyselykaavaketta vielä syvällisempää tietoa asiakkaiden kokemuksista.

Nauhoitin kaikki tekemäni haastattelut. Haastattelujen kesto vaihteli puolesta tunnista tuntiin. Yhtä lukuunottamatta kaikki haastattelut suoritin asiakkaiden kotona. Haastatteluista koostui kirjoitettua tekstiä yhteensä 16 auki kirjoitettua sivua. Haastattelutilanteet olivat mielestäni avoimia ja tuttavallisia. Pääsin hyvään vuorovaikutusyhteyteen haastateltavien kanssa. Koin, että haastateltavien oli helppo kertoa minulle mielipiteitään ja kokemuksiaan.

Havainnointia pidetään laadullisessa tutkimuksessa yleisenä tiedonkeruumenetelmänä. Havainnoinnin ja haastattelun tai muunlaisen aineistotiedonkeruumenetelmien yhdistäminen on monesti hyvinkin pidetty hedelmällisenä. Toisaalta havainnointi yksin tai yhdessä toisten aineistonkeruumenetelmien kanssa on aina suuritöinen ja aikaa vievä aineistonhankintamenetelmä. Havainnoinnin muodot tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä ovat eroteltavissa piilohavainnointiin, havainnointiin ilman osallistumista, osallistuvaan havainnointiin ja osallistavaan havainnointiin (Tuomi & Sarajärvi 2009: 81).

Teemahaastattelun teema-alueita olivat osallisuuden ulottuvuudet, yleinen suhtautuminen uuteen tukimuotoon, mielipiteet uudesta tukimuodosta: mikä tukitoimissa auttaa ja mikä mahdollisesti estää tuen toteutumisen, mitä hyviä hankkeeseen liittyviä kokemuksia asiakkaille on jäänyt, tuki ja kontrolli, nuoren ja vanhempien kohtaaminen, nuoren perhetilanne, koulu, mieliala, terveys, päihteet, sitoutuminen yhteistyöhön ja tulevaisuus.

Osallisuuden toteutumisella pystytään vaikuttamaan suoraan moneen eri lastensuojelun perustehtävän hoitoon. Lapsen ja aikuisen osallisuuden merkitykset ja hyödyt voidaan tarkentaa viiteen kohtaan:

- a) Lapsi tulee kuulluksi ja voi vaikuttaa
- b) Tieto ja ymmärrys kasvavat
- c) Suojelun toteuttaminen on luontevaa
- d) Voimavarat saadaan esiin ja käyttöön
- e) Yhteinen arviointi on mahdollista (Muukkonen 2008: 159).

5.4 Analyysiprosessi

Sisällön analyysillä pyritään luomaan kuvaus tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Analyysin lopputuloksena tuotetaan tutkittavaa ilmiötä kuvaavia kategorioita ja käsitteitä. (Kyngäs & Vanhanen 2009: 4.)

Tutkimusaineiston analyysimenetelmäksi valitsin laadullisen sisällönanalyysin. Sisällönanalyysi mahdollistaa aineiston systemaattisen ja objektiivisen tarkastelun ja sen avulla voidaan järjestää ja kuvailla tutkittavaa ilmiötä. Laadullisia tutkimuksia yhdistää pyrkimys löytää tutkimusaineistosta toimintatapoja ja - malleja, samanlaisuuksia ja eroja. Laadullisen sisältöanalyysin kulun voi katsoa, Tuomen ja Sarajärven (2002:115) mukaan, perustuvan tulkintaan ja päättelyyn. Tieteellisenä menetelmänä sisältöanalyysi on otettu käyttöön sosiaalitieteessä 1950 -luvulla.

Aineiston analysoinnissa käytin induktiivista sisällönanalyysiä. Induktiivisessa sisällönanalyysissä analyysiprosessi on aineiston pelkistämistä, ryhmittelyä ja koodausta.

Pelkistämisellä tarkoitetaan tutkimusongelmien kannalta epäolennaisen tiedon karsimista aineistosta tiivistämällä aineisto osiin. Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset ohjaavat aineiston tiivistämistä. Teemahaastattelun teemat muodostavat eräänlaisen aineiston jäsenyyksen, mitä voin hyödyntää. Teemahaastattelurungon avulla seuloin aineistosta esille sellaisia tekstikohtia, jotka kertovat kyseisistä asioista.

5.5 Tutkimuksen luotettavuuden arviointia

Toimin siis itse sosiaaliohjaajana tässä Länsi-Vantaan lastensuojelussa syksyllä 2010 alkaneessa projektissa. Haastateltavien vastauksiin vaikutti mitä ilmeisimmin asia, että haastattelija oli yksi nuorten intensiiviyön projektin työryhmän jäsen ja osalle haastatelluista siis tuttu työntekijä. Koin, että tämä asetelma kuitenkin mahdollisti hyvän vuorovaikutustilanteen ja tuttu työntekijä saattoi auttaa turvallisen haastatteluilmapiirin luomista. Toisaalta haastattelutilanteet asiakkaiden kanssa, joita en tuntenut olivat mielestäni hyvin informatiivisia ja sain olla tutkijana etäämpänä ja peilata vastauksia muihin. Haastattelujen alussa pohdin kovasti omaa positiotani ja sitä, miten pystyn asettumaan tutkijan rooliin ennestään tuttujen asiakkaiden haastatteluissa. Täysin vieras haastattelija olisi todennäköisesti saanut erilaisia vastuksia ja tuloksia mutta toisaalta haastattelut ja sitä kautta tulokset olisivat voineet jäädä pinnallisemmiksi.

Eettisenä haasteena pidin sitä, miten saada esiin aidosti asiakkaan näkökulmaa ja kokemusmaailmaa ilman johdattelua ja valmiiden vaihtoehtojen antamista. Haastatteluun osallistuminen oli vapaaehtoista ja kaikilla osallistujilla oli tieto siitä, että vastauksia käytetään nuorten intensiiviyön kehittämiseen. Inhimillistä totuutta etsivässä tutkimuksessa totuutta voidaan pitää aina tutkijansa näköisenä. Vastaajien kokemusten merkitysten luomiseen on vaikuttanut tutkijan, itseni, oma intuitio sekä kokemusmaailma: Mitä tutkijana "kuulin" ja näin" sekä mitä "en kuullut" tai "nähty".

Erilaiset tutkimusasetelmat asemoivat samalla tutkijan roolin eri tavoin. Nykyisin runsas projektitutkimus on lisännyt sekä kehittämistyöhön kiinnittyvän toimintatutkimuksen että sitä evaluoivan arviointitutkimuksen käyttöä. Näissä tutkija asettuu tai asetelmasta

riippuen hänen tulee asettua, osaksi tutkimaansa prosessia, mikä tuottaa tutkimukselle monia eettisiä kysymyksiä. Miten tutkia kriittisesti ja luotettavasti prosessia, jota on itse mukana osaltaan rakentamassa tai jossa on muuten vahvasti osallisena? (Viinamäki & Saari 2007: 22-23).

Itsensä jatkuva kehittäminen ja uudistaminen ovat keskeisiä tekijöitä, jotta ammattilainen voi toimia eettisesti ja sosiaalisesti läpinäkyvästi. Tutkimus ja siihen liittyvä kehittämishanke yhdessä muodostavat tutkimuseettisesti kestävästä kombinaatiosta, kun tutkimus tehdään tutkimuseettisten pelisääntöjen mukaisesti. Tutkijan etiikan kunnossa pysyminen on tutkijalle jatkuva haaste. On kyettävä itsetarkasteluun sekä oman itsensä että työyhteisönsä kunniahiimon jatkuvaan suhteellistamiseen elämän muiden tärkeiden kysymysten kanssa. Näin tutkimus voi palvella inhimillisyyttä kaiken muun pyrkimyksen keskellä. (Pietilä & Länsimies - Antikainen 2008 : 219.)

6 Tulokset

Kaikki haastatellut 8 asiakasta kokivat nuorten intensiiviyön tuen pääsääntöisesti hyväksi tai neutraaliksi kokemukseksi. Pyysin haastateltavia arvioimaan kouluarvosanoilla neljästä kymmeneen kokemaansa saamaansa tukikokonaisuutta; nuorten keskiarvoksi tuli 8.5 ja vanhempien 9. Suurin osa haastatelluista koki saaneensa apua ja voimaantumista. Aineistoa tarkastellessani päädyin jakamaan vastaukset kahteen ryhmään, joiksi muodostuivat: asiakkaiden kokemat auttavat/tukevat tekijät ja asiakkaiden kokemat kehittämiskohdat.

6.1 Kokemukset tukevista tekijöistä

Haastatteluaineistosta tiivistyi asiakkaiden kokemiksi auttaviksi/tukeviksi tekijöiksi tapaamisten määrä ja tiheys, toiminnallisuus, vanhemman ja nuoren välisen vuorovaikutuksen tukeminen, rajojen ja yhteisten pelisääntöjen asettaminen, kohtaaminen ja yhteistyö, käytetyt työmenetelmät sekä vanhemmuuden tukeminen.

6.1.1 Tapaamisten määrä ja tiheys

Osa haastatelluista koki intensiiviyöntekijöiden käynnit ja tapaamiset positiivisina ja osa neutraalina. Haastatelluista suurin osa koki, että tapaamisten määrä ja tiheys oli sopivia. Tapaamisten määrää olennaisempaa vanhemmille tuntui olevan kokemus ja tietoisuus siitä, että työntekijä osaa kuunnella ja olla saatavilla. Tapaamisten määrä ja tiheys räätälöidään nuorten intensiiviyössä kunkin nuoren ja vanhemman tarpeiden ja arjen aikataulutuksen mukaan. Nuorten ollessa koulussa päivällä intensiiviyöntekijöiden tapaamiset ajoittuvat usein iltapäivään tai iltaan, jolloin nuoren vireystila tapaamisille ei aina ole paras mahdollinen. Osa nuorten intensiiviyön asiakasvanhemmista taas on työelämässä, mikä tekee haasteellista löytää aikaa vanhempien tapaamiselle. Yksi nuori kuvasi tapaamisia olleen liian vähän. Vaikutelmaksi jäi kuitenkin, että kyseiselle nuorelle tapaamisia on tarjottu mutta tarjotut ajat ja nuoren omat menot eivät ole olleet yhteensovittavissa. Tapaamisten määrää ja tiheyttä nuoret kuvasivat seuraavasti:

” ..tapaamisii oli tarpeeks tai silleen...”
“...ihan riittävästi oli...”

Nuorten intensiiviyö on yksi lastensuojelun avohuollon tukitoimi ja se on aina vapaaehtoisuuteen perustuvaa tukea. Intensiiviyön aloituspalaverissa nuorta pyritään sitouttamaan työskentelyyn; joskus intensiiviyön aloittaminen on kuitenkin todellisuudessa ainoa vaihtoehto kiireellisen sijoituksen välttämiseksi. Seuraavassa erään nuoren kuvausta :

” No kyl se ihan kivalta tuntu...ku tehtiin jotain...no sillon alussa..niinko meillä alko mennä huonommin...ni sillon tuntu, et tää on pakollista..mut kyl se sit oli ihan kivaa...”

Nuorelle intensiivisyys vaikuttaa tarkoittavan sitä, että nuorta tavataan kerran viikossa tietyn ajanjakson ajan. Pääsääntöisesti tapaamisia koetaan olevan riittävästi. Yhden nuoren mielestä tapaamisia oli kuitenkin liian vähän:

”..eiks tän pitäny olla niinku intensiivistä...mul on ollu niit tapaamisii vaan jotain tyyltiin kerran kuussa..”

Nuori vaikuttaa jäävän joskus epätietoiseksi siitä, miksi perheen kohdalla on päädytty nuorten intensiivitukeen. Nuoret vaikuttavat tarvitsevan enemmän asioiden ja perheen ilmiöiden selkeää sanoittamista. Seuraavassa erään nuoren kuvaus perheen edistymistä:

” En mä enää muista, mikä se syy oli..no, siis must tuntu, et meidän perhettä yritettiin auttaa ..niinku et tilanne vähän tasaantuis...kyl se nyt on ainaki parantunu..”

Vanhemmat vaikuttivat kokevan intensiiviyöntekijöiden kotikäynnit pääosin positiivisina. Vanhemmille annettiin usein päätettäväksi, tavataanko perhettä kotona vai sosiaalitoimiston tiloissa. Tapaamisten tiheydessä kuultiin myös vanhempien mielipidettä. Seuraavassa vanhempien kuvauksia työntekijöiden käynneistä:

” ..ei se enää mua häiritse...sitä ei aluks tienny, et pälyillääks siinä...mut loppujen lopuks henkinen tuki oli tärkeintä ja tiesi, et oli joku kelle puhua...”

”..miehellään otin ne (intensiivityöntekijät) kotiin.. ei mua yhtään haitannu, että ne tulivat kotiin..”

”siis tosi hyvä, et on aloitettu tämmönen...ei mulla oo mitään negatiivista sanottavaa...tapaamiset on tuonu rytmiä ja säännöllisyyttä...mut en mä osaa niinko muuten eritellä..”

6.1.2 Toiminnallisuus

Nuorten intensiivityössä toiminnallisella työskentelyllä tarkoitetaan nuoren ja aikuisen välisen vuorovaikutuksen tukemista, joka innostaa nuorta ja aikuista. Toiminnallisuus työvälineenä ei ole mitä tahansa kivaa tekemistä nuoren kanssa vaan se vaatii työntekijältä tilannetajua ja suunnitelmallisuutta, jotta se ohjaisi tekemistä kohti sovittuja tavoitteita. Parhaimmillaan toiminnallisuus virittää hyvää tunneyhteyttä, se motivoi työskentelyyn, luo selviytymiskeinoja ja helpottaa löytämään ilmaisia tunteille ja ajatuksille. Kaikki nuoret eivät kuitenkaan ole valmiita tai motivoituneita yhdessä tekemiseen kuten pelaamiseen, elokuvissa käymiseen tai keilaamiseen, joita kaikkia on käytetty nuorten intensiivityössä. Vaikutelmaksi jäi, että toiminnallisuus on yksi hyvä työväline muiden joukossa mutta sitä tulee käyttää harkiten ja suunnitelmallisesti. Oma kokemus toiminnallisten menetelmien käytöstä on, että se on - ehkä vähän yllättäen - melko vaativa työmenetelmä. Joillekin nuorille toiminnalliset menetelmät toimivat väärään suuntaan eli yhdessä tekemisestä tulee nuorelle ahdistavaa tai työntekijä tulee liian ”lähelle”. Seuraavassa nuoren kokemus toiminnallisuudesta:

" no se seinäkiipeily...ku pääsi kokeilemaan vähän jotain erilaist...ku mä en oo ikinä tommoses paikkaa ollu... ”.

" ...ku tehtiin jotain...leivottiin tai sit oltiin kattoo elokuva...”.

Vanhemmat kokivat tärkeäksi, että nuori on saatu sitoutettua intensiivityön aikana säännölliseen harrastukseen. Seuraavassa vanhemman kuvaus toiminnallisuuden tärkeydestä:

" ..on ollu tärkeätä, et nuori on päässy harrastamaan...se on parantanut lasten arkee...harrastamiset ja sitä kautta arki sujuu nyt vaan paremmin ...”

6.1.3 Vanhemman ja nuoren välisen vuorovaikutuksen tukeminen

Lähes kaikissa haastatelluissa perheissä oli ongelmia nuoren ja vanhemman välisessä vuorovaikutuksessa. Tilannetta oli pyritty tukemaan nuoren ja vanhempien yhteisillä keskusteluilla. Nuorta ja vanhempaa oli ohjattu myös psykiatriselle poliklinikalle omiin yksilötapaamisiin -vaihtelevalla menestyksellä. Ongelmat vuorovaikutussuhteissa vaikuttivat olleen pitkäaikaisia ja aika ajoin hyvinkin kriisissä. Yhden perheen kohdalla perhe oli saanut häätöuhan kovan äänenkäytön vuoksi. Kaikki asiakkaat eivät pidä viranomaistaholta tulevaa tuttavallista asennetta hyväksyttävänä. Vuorovaikutuksessa, kuten yleensäkin asiakastyössä, on asiakkaiden erilaisuus otettava huomioon. Vanhemman ja nuoren välisen vuorovaikutuksen tukemisen tärkeyttä toi esiin yksi haastateltu nuorta ja kaksi nuoren vanhempaa. Seuraavassa kahden vanhemman ajatuksia:

” kyllä mä koin sen hyvänä...yhteistyö niinku kumminkin saatiin sujumaan ...ne rajojen asettamiset ja yhteisten sääntöjen löytyminen...”.

” sellanen jämäkkä ote nuoreen toimi...ja työntekijät autto yhteisten pelisääntöjen rakentamisessa ja rajojen asettamisessa .. kyllähän nuori saa mielipiteensä sanoa, mutta aikuinen päättää, missä järjestyksessä toiveita toteutetaan..”.

Kahdella haastatellulla nuorella oli vakavia vuorovaikutusongelmia suhteessa vanhempiin. Ongelmat vuorovaikutuksessa vaikutti johtavan usein kotoa karkaamisiin ja yhteenottoihin vanhempien kanssa. Seuraavassa erään nuoren käsitys vanhemman ja nuoren välisen vuorovaikutuksen tukemisen tärkeydestä:

” Liisa ja Pekka(työntekijöiden nimet muutettu) ovat auttaneet siinä, et mun ja mutsin välit on parantuneet...enää ei huudeta niin paljon ja pystytään puhumaanki jostain...”.

6.1.4 Dialoginen kohtaaminen

Vanhempien haastattelussa tuli esiin vanhempien tarve tulla oikeasti kohdatuksi. Tuen ja kontrollin välinen ristiriita tuli esiin melko vähän. Vanhemmat kokivat hyötyneensä rinnalla kulkijasta ja kannattelijasta vaikean tilanteen yli. Tärkeää vanhemmille oli myös

työntekijöiden saatavilla oleminen ja se, että kynnyksellä ottaa yhteyttä pidetään matalalla. Vaikutelmaksi jäi, että vanhempien oli melko helppo lähestyä työntekijöitä. Nuorten intensiiviyötä tehdään parityönä, mikä mahdollistaa reflektoinnin ja työn jakamisen sekä sen, että usein toinen työntekijöistä saa paremman kontaktin perheeseen. Kaikessa perheiden kanssa tehtävässä työssä luottamuksen rakentamista asiakkaan ja työntekijän välillä voidaan pitää kaikkein olennaisimpana tehtävänä. Koska työ tapahtuu kotona asiakkaiden henkilökohtaisella reiviillä, tulee kohtaamisista joskus haasteellisia. Kolme haastateltua vanhempaa halusi korostaa dialogisen kohtaamisen tärkeyttä työntekijä-asiakassuhteessa sekä hyvän yhteistyön merkitystä:

”..et alkuun pitää olla vähän varuillaan...et mitähän toi meinaa...et ollaaks me jotenki erilainen perhe vai normaali...et apua..pitääks mun tiskata, kun työntekijät tulee..et oli helppo puhua ja kemiaat kohtas..ja työntekijät on osannu kuunnella..ei tullu kyttäämismieheinkii..”.

Nuorten intensiiviyöhön voidaan nähdä sisältyvän elementtejä myös kriisityöstä. Työntekijältä vaaditaan nopeaa tilannetajua ja taitoa kohdata perhe. Seuraavassa eräiden vanhempien kuvauksia kriisitilanteista ja avun saamisista:

”mä olin tyytyväinen , et tulitte just nyt, kun meille ehdotettiin vaahteramäkeä..et te olitte pelastus..et lapset olis viety laitokseen...tää apu oli pelastus...et apua, lapset lähtis pois...olen ajatellu sosiaalipuolt, et se on enemmän semmost syyttävää..niiinku...mut se oli kuitenkin hyvä asia..”.

”..ite oon ollu aika aktiivisesti mukana (prosessissa) aina kun on ollu jotakin hädelliä, niin olen soittanut (intensiiviyöntekijöille)...ei oo tullu semmosta tunnetta, että jotain olis tehty ilman mua ..on ollu sekä omia että yhteisiä tapaamisia...aina, kun on joku askarruttanut , niin jos työntekijät ei ole tiennyt..niin ne on hankkinu sen tiedon...”.

” saatiin se pahin tasoitettua ja kyl mä koin, et yhteispelillä mietittiin ratkaisuja”

6.1.5 Vanhemmuuden tukeminen

Kaikki vanhemmat kokivat vanhemmuudessa kasvun tärkeäksi. Haastatteluissa korostui vanhemman huolet rajojen asettajana ja ihmissuhdeosaajana. Vanhemmat kokivat tarvitsevat tukea rajojen asettamisessa, vuorokausirytmistä huolehtimisesta, ein - sanomisesta ja ristiriidoissa auttamisesta. Seuraavassa muutamia vanhempien kokemuksia vanhemmuuden tukemisesta:

”...no sisäisesti ainakin tietyn tavan oon muuttunu..jos mä ajattelen..ehkä mä en anna enää lapsille niin helposti periksi...et silloin kuin olen väsynyt, niin sitä sanoo et joo joo..ei jaksanu (ennen) niin ku paneutua asioihin...”.

” no voisin vähän miettiä, että miten lähestyn sitä (nuorta)..on välillä vähän vaikeeta, kun ei tiedä, että mistä tuulee milloinkin...kun toi ikä justiiinsa ..kyllä mä jatkossakin aika rohkeesti (nuorta) lähestyn, jos on tarve...”

”ei oo tarvinnu olla yksin...on pystynyt puhumaan...kyllä sitä niinku on saanu apua...”

6.1.6 Käytetyt työmenetelmät

Haastatellut kommentoivat melko niukasti kysymykseen nuorten intensiiviyössä käytetyistä työmenetelmistä. Tyypillisiä työntekijälähtöisiä menetelmiä ovat haastattelu, dialoginen vuorovaikutus ja erilaiset vuorovaikutukselliset keinot. Ulkoisia menetelmiä ovat esimerkiksi verkostotyö, kortit ja lomakkeet sekä työparityö. Toimiva lapsi & perhe -työmenetelmä on kehitetty lapsen kehityksen tukemisen ja häiriöiden ehkäisemisen työkaluiksi silloin, kun perheen jommalla kummalla vanhemmalla on psykiatrisia oireita. Seuraavassa erään äidin ajatuksia, joka koki hyötynensä Toimiva lapsi & perhe -työmenetelmästä:

”..mä oon menny vaan tässä mukana...ei oo tullu esiin sellasta tunnetta...se beadsley...et senkin teitte ja rupesin puhumaan masennuksesta...”

Vanhempia ja nuorta tavataan työskentelyn aikana sekä yhdessä että erikseen. Intensiivityöntekijät käyttävät keskustelujen tukena tarvittaessa erilaisia lomakkeita, jos puhuminen on vanhemmalle tai nuorelle jostain syystä vaikeaa:

”on hyvä, että on ollu nuoren ja vanhemman tapaamisia erikseen..”

Nuoren kokemus käytetyistä työmenetelmistä:

” ..on ollu jonkun verran jotain kyselyit..”

6.2 Kokemukset kehittämiskohdista

Kehittämiskohdiksi aineistosta muodostui nuorten intensiivyydestä informointi ja ”avaaminen” tukea suunnitellessa, toiminnallisuuden lisääminen, koko perheen tukeminen tukijakson aikana, intensiiviyden tukijakson kesto ja tapaamisten tiheys. Vastaaajien antamia kehittämiskohtia nousi aineistossa verraten vähän. Vaikutelmaksi jäi, että varsinkin nuorten oli vaikea sanoittaa kokemaansa ja tuoda sitä esiin.

6.2.1 Intensiivyydestä informointi ja työn avaaminen

Nuorten intensiiviyden asiakkuus alkaa tavallisesti tilanteessa, missä nuori on jo saanut muita avohuollon tukitoimia, kuten perhetyötä tai tukihenkilön ja jossa huostaanoton uhka on ilmeinen ja laitossijoitustakin on jouduttu pohtimaan. Asiakkuus voi kuitenkin alkaa myös vaiheessa, missä nuori kotiutetaan laitoksesta ja huostaanottoa puretaan. Tällöin perheen ja nuoren voimavaroja pyritään tukemaan niin, että välttyttäisiin uudelta sijoitukselta. Nuorelle intensiiviyde vaikuttaa ”avautuvan” huonosti. Kiireessä ja kriisitilanteissa tukimuodon konkretia jää helposti avaamatta nuorelle. Kaksi haastateltavaa koki, etteivät saaneet tuen alkaessa riittävästi tietoa nuorten intensiivyydestä tai informointi ei ”auennut” heille:

”...alus ei tienny, et mitä intensiiviyde on...mut varmaan sitä, et meidän perhettä yritetään auttaa...”

”..en tiiä, miks tää (nuorten intensiiviyde) alotettiin..välil mul on annettu vääril aikoja...intensiivistä tukeee..en tiiä ...kai täl yritetään, et voin olla kotona...”.

Nuoren perhetilanne voi olla kaaottinen ja sekava tilanteessa, missä on mietitty kiireellistä sijoitusta kodin ulkopuolelle. Seuraavassa erään nuoren ajatus nuorten intensiiviyden aloittamisen syystä :

” En mä enää muista...no, siis must tuntu, et te yrititte auttaa meidän

perhettä...niinku, et tilanne vähän tasaantuis...”

6.2.2 Toiminnallisten menetelmien lisääminen

Toiminnallisten menetelmien käyttö ja sen lisääminen nousi toistuvasti esiin haastatteluissa sekä nuorten että vanhempien osalta. Yksi nuori ei kuitenkaan kokenut toiminnallisia menetelmiä hyvinä. Oma kokemukseni oli, että nuorten vanhemmat toivoivat toiminnallisuutta lisää lähinnä siksi, että he eivät oikein olleet tietoisia muista työmenetelmistä. Toiminnallisten menetelmien lisäämistä toivoi kaksi nuoren vanhempaa:

" olisin kaivannut puuhailua ..esimerkiksi piparien leipomista...yhteistä puuhailua...toiminnallista ...että tavallaan sitä terapiaa nuorelle"

Osalle nuorista puhuminen voi olla vaikeaa ja yhteistyö voi lähteä liikkeelle toiminnallisuuden kautta. Seuraavassa erään äidin kommentti, joka koki tyttärensä tilanteen olevan umpikujassa pitkään jatkuneesta tuesta huolimatta:

"oiskohan nuori ollu halukas tekemään enemmän jotakin (toiminnallista)..."

Nuoren ajatus toiminnallisuuden lisäämisestä:

" no kyl mä olisin joo kaivannu lisää (kiipeilyä)..."

6.2.3 Lapsikohtaista tukeako?

Nuorten intensiiviytyö on yksi lastensuojelun avohuollon tukitoimi ja lastensuojelun tukitoimipäätökset ovat aina lapsikohtaisia. Nuorten intensiiviytyössä otetaan huomioon nuoren tilannetta kartoitettaessa aina koko perhe mutta varsinaisesti työn kohteena on kyseinen asiakkaana oleva nuori. Yksi vanhempi toi voimakkaasti esiin toivettaan, että nuorten intensiiviytyössä olisi otettu perheen muut lapset mukaan nuorten intensiiviytyen piiriin:

"..mut mä olisin kaivannu myös nuorimman lapsen huomioimista...nuoremman lapsen tilanne vaikuttaa koko perheen tilanteeseen...ja sit toi ylipäättänsä et...päästiin lastensuojelun asiakkaaks ja saatiin taloudellista tukea... se oli

tärkeitä...henkisestikin se oli tärkeitä...et muuten taas olis siirtynyt harrastus vuodella...miks kolmannen lapsen pitäis olla erillään ...ja saada muualta tuki...?"

6.2.4 Tukijakson pituus

Kaksi haastateltavaa koki tukijakson liian lyhyeksi. Nuorten intensiivisyys on lähtenyt ajatuksesta, että tukijakson pituus olisi aluksi kolme kuukautta ja tämän jälkeen tukea olisi mahdollisuus jatkaa aina kuukausi kerrallaan enimmillään kuuden kuukauden ajan. Tärkeää on, että vanhempia ei jätetä yksin sijoituksen jälkeen, jos vanhemmat ovat valmiit vastaanottamaan tukea ammattiauttajilta. Avun tulisi olla sen kaltaista, että se tuo vanhemmille tunteen, että he ovat toimineet oikein mahdollistaessaan lapselle huolehtivan ja turvallisen hoidon pitkäaikaissijoituksessa. Erään äidin nuoren kohdalla päädyttiin huostaanottoon. Huostaanotto oli kyseisen äidin mukaan helpottava ratkaisu pitkän kriisivaiheen jälkeen. Seuraavassa samaisen äidin kokemus tukijakson kestosta:

"...käynnit ollu reilu tunnin yhteensä...ei ole ollut kelloon kyttämistä...saatiin se pahin pysäytettyä...et ite on sillee rauhallisempi ...tietää, että lapsi on siellä (koulukodissa)..että ei tarvii olla pelkäämässä, että mitä tapahtuu... mutta liian lyhyt aika ...pidempään olis ollu hyvä jatkaa..."

Eräs äiti koki tulevan kesän ongelmalliseksi ja olisi toivonut tukea pidempään. Kesä oli haastatellun mukaan ongelmallinen siksi, että nuorella ei ole kesällä riittävästi mielekästä tekemistä:

"..on kohta kesä ja kesäloma...tuleva kesä pelottaa, että miten pärjätään...olis kesän yli vielä hyvä jatkaa.."

7 Yhteenvetoa

Tässä opinnäytetyössä tavoitteenani oli tarkastella, miten nuori ja asiakkaana olleen nuoren vanhemmat ovat kokeneet projektina alkaneen tukimuodon, mikä tukimuodossa on asiakkaita auttanut sekä mitä kehittämiskohtia asiakkaiden kokemuksen mukaan annettuun tukeen liittyy. Tavoitteenani oli saada esiin asiakasnäkökulmaa, jolla tarkoitan tässä työssä lastensuojelun avohuollon asiakkuudessa olevien nuorten ja vanhempien subjektiivisia mielipiteitä, tunteita ja kokemuksia nuorten intensiivitukeen liittyen.

Kaikki haastatellut nuoret olivat siis tyttöjä ja vanhemmat äitejä. Nuoret olivat iältään 13-16-vuotiaita. Nuorten intensiiviyön asiakkuuteen johtaneita pääasiallisia syitä olivat nuoren karkaaminen kotoa, koulunkäyntiongelmien sekä nuoren ja vanhempien väliset vuorovaikutusongelmien. Osalla haastatelluista asiakkaista oli kokemusta muista avohuollon tukimuodoista, kuten perhetyöstä tai Viertolan vastaanottokodin Puntari-työstä, minkä tarkoituksena on arvioida huostaanoton tarvetta kotoa käsin.

Sekä nuoret että vanhemmat vaikuttivat olevan pääsääntöisesti tyytyväisiä saamaansa tukeen. Huostaanoton uhka ei näkynyt tai tullut esiin, varsinkaan nuorten vastauksissa, kovinkaan merkittävästi. Toisaalta vaikutelmaksi jäi, että nuori jäi helposti huostaanoton uhan tilanteissa sivuun ja ”sanottamatta” sitä nuorelle riittävästi ja aikuiselle jäi kannettavaksi huoli tai uhka mutta ehkä näin pitää ollakin. Haastatelluista yhden nuoren kohdalla oli päädytty huostaanottoon nuorten intensiiviyön tuen aikana. Kyseinen äiti koki nuorten intensiiviyöntekijät huostaanotto-prosessissa tärkeinä tukijoina ja vaikutelmaksi jäi, että hyvään ja hallittuun huostaanotto-prosessiin vanhemmat tarvitsevat intensiivistä tukea koko huostaanotto-prosessin ajan. Vastaajista sekä nuoret että vanhemmat kokivat yhteistyön nuoren verkostojen, kuten koulun, kanssa toimivaksi. Kontrollin ja tuen ristiriita aiheena herätti hyvin vähän kokemuksia vastaajissa.

Useissa vastauksissa nuoret kommentoivat kysymystä joko muutamalla sanalla tai vastauksena oli neutraali kannanotto. Nuorten vastauksista ilmeni kuitenkin, että nuorta kuunnellaan päätöksiä tehtäessä ja nuorten osallistumista esimerkiksi neuvotteluihin

pidetään tärkeänä. Suurin osa nuorista kuitenkin koki toiminnallisuuden mieluisana työmuotona ja osa nuorista toivoi toiminnallisia elementtejä lisää. Yksi nuorista vastaajista koki kuitenkin, ettei halua tehdä mitään toiminnallista työntekijöiden kanssa. Ehkä kaikkein yllätyksellisin kommentti nuorten osalta tuli nuorelta, joka totesi tapaamisia olleen vähän. Yllätyksellistä siksi, että kyseessä on ollut työmuoto, minkä on tarkoitus olla intensiivistä, 3-5 päivänä viikossa tapahtuvaa.

Vanhempien näkökulmasta haastatteluissa korostuivat vanhemmuuden tukeminen ja rajojen asettamisen apuna oleminen; tärkeänä pidettiin myös työntekijän taitoa kohdata vanhempi sekä yhteistyön sujuvuutta. Vanhempien vastauksissa oli aistittavissa, että työntekijän persoonalla ja ” kemioiden kohtaamisella ” oli suuri merkitys tilanteessa, missä vanhempi tarvitsee tukea ja kannattelua kriisitilanteen kohtaamisessa. Lähes kaikki haastatellut äidit olivat yksinhuoltaja-äitejä tai nuoren lähihuoltajia - ehkä juuri tästä syystä henkinen tuki ja onnistuneet kohtaamiset korostuivat kaikkien äitien vastauksissa.

Nuoren ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukeminen nousi esiin tärkeänä kokemuksena erityisesti vanhempien, mutta myös yhden nuoren vastauksissa. Nuorten intensiivityöntekijöiden selvittelijän rooli umpikujaan menneissä nuorten ja vanhempien välisissä suhteissa vaikutti olevan voimaannuttavaa. Haastatelluista kahden vanhemman kohdalla korostuivat yhä pahenevat vuorovaikutusongelmat nuoren kanssa.

Ehkä kaikkein voimakkaimmin vanhempien vastauksissa tuli esiin tuki rajojen asettamisessa nuorelle ja yhteisten pelisääntöjen luomisessa. Vastauksissaan vanhemmat pitivät tärkeänä, että työntekijät toimivat aikuisina ja auktoriteetti-apuna vanhemmille. Yhteisten pelisääntöjen rakentaminen nuoren, vanhemman ja työntekijöiden kanssa yhdessä oli vastausten mukaan koettu hyväksi kokemukseksi.

Parannettavaa haastateltavat kokivat nuorten intensiiviyöstä informoinnissa. Osa nuorista koki, etteivät tieneet alussa, miksi ja mitä nuorten intensiiviyö on. Nuorten intensiiviyö koettiin vanhempien vastaajien osalta päättyvän osin liian aikaisin, varsinkin huostaanottoon päättyvissä prosesseissa. Yhden äidin kritiikki koski tilannetta, missä huoltaja koki perheen kaikkien lasten tarvitsevan intensiiviyötä mutta päätös

intensiiviyöstä oli tehty vain osalle perheen lapsista. Äiti koki vastauksessaan joutuvansa hakemaan tukea lapsilleen kahdesta eri paikasta, mikä taas hankaloitti äidin mukaan perheen arkea ja selviytymistä.

On ollut mielenkiintoista seurata nuorten intensiiviyön ensimmäistä vuotta Vantaalla ja vielä kahdessa roolissa - työntekijänä ja opinnäytetyön tekijän roolissa. Nuorten intensiiviprojekti tuntuu löytäneen oman paikkansa palvelujärjestelmässä mutta nähtäväksi jää, liitetäänkö se osaksi vakinaista toimintaa. Uskon itse siihen, että kaikki tukitoimet ovat samanarvoisia ja kaikkia tarvitaan. Tärkeämpää on miettiä tukipäätösten oikea-aikaisuutta ja kohdentamista.

Lastensuojelun avohuollon perhetyö on kehittynyt viimeisten vuosien aikana yhä enemmän lastensuojelullisen, korjaavan ja kuntouttavan perhetyön suuntaan. Uuden lastensuojelulain myötä lastensuojelutarpeen selvitys on tuonut näkyväksi asiakkuuden kriteerejä ja samalla lastensuojelun tukitoimien tarvetekijät ovat selkiytyneet ja yhtenäistyneet. Anniina Myllärniemen (2007:125) tutkimuksen johtopäätöksissä kuvataan, että lastensuojelun asiakasperheillä on tavallisesti moninaista erityisen tuen tarvetta ja lasten kasvuoloissa lastensuojelullisia, sosiaalisia riskitekijöitä. Lisäksi Myllärniemi toteaa tutkimuksen pohdinnassaan, että perheissä on monenlaisia arjen hallinnan ja vuorovaikutuksen vaikeuksia, joihin perhetyöllä pyritään tehostetusti ja intensiivisesti vaikuttamaan; lastensuojelun perhetyö on aina interventio perheen yksityisyyteen ja se sisältää kontrollin elementtejä.

Tutkiessani havainnointipäiväkirjaani huomaan törmääväni usein sanaan intensiivisyys. Mitä se oikein tarkoittaa lastensuojelun avohuollon kontekstissa? Intensiivisyydellä perhetyössä tarkoitetaan yleisesti, että työntekijät tapaavat perhettä mahdollisimman paljon eri kokoonpanoissa. Intensiivisyyteen katsotaan kuuluvan se, että työ on tavoitteellista ja suunnitelmallista. Intensiiviyöntekijät voivat tavata perheitä myös virka-ajan jälkeen ja heillä on valmius reagoida nopeasti kriiseihin. Huolimatta joidenkin asiakkaiden toiveista saada tukea suunniteltua kolmea kuukautta pidempään koin, että haastatellut asiakkaat kokivat intensiivisyyden olevan enemmän laatua kuin määrää. Tärkeinä elementteinä pidettiin hyviä kohtaamisia, kriisin ja vanhemmuuden kannattelua sekä saatavilla olemista - ei niinkään tapaamisten tiheyttä tai eri työmenetelmiä. Työntekijältä vaaditaan ennen kaikkea joustavuutta ja kokonaisvaltaista työtettä, koska lastensuojelun asiakas helposti ”tippuu” tukiviidakosta monine

ongelmineen ja auttajatahoineen ilman, että kukaan oikeasti ottaa ”koppia” ja kannattelisi asiakasta tai perhettä kriisin yli.

Edellistä ajatusta tukee Ritva Leijalan (2008: 58–60) tutkimus Vantaan intensiivistä perhetyötä ja asiakkaiden kiinnittymistä työskentelyyn. Leijala tutki myös Vantaan intensiiviperhetyössä käytettäviä 12 menetelmää, jotka oli määritelty käytettäväksi alkuvaiheen työskentelyssä. Leijalan tulosten perusteella yleisimmin työntekijät käyttivät alkuneuvottelua, alkukartoitusta sekä muuta määrittelemätöntä menetelmää. Muiksi menetelmiksi Vantaan intensiiviperhe-työntekijät määrittivät tavoitteelliset keskustelut ja mallintamisen, joita ei Leijalan tutkimuksessa kuitenkaan määritelty menetelmiksi. Leijalan tutkimuksen tulosten mukaan lastensuojelun intensiivisessä perhetyössä käytetyillä menetelmillä ei ollut vaikutusta perheiden kiinnittymisessä työskentelyyn. Työskentelyyn kiinnittymiseen vaikutti asiakkaan kohtaamisen tapa, puheeksi ottamisen tyyli ja asiakkaan kokemus kuulluksi tulemisesta ja osallistumisesta häntä itseään koskevissa asioissa.

Rajojen asettaminen nuorelle ja yhteisten pelisääntöjen luominen ja niissä tukeminen vaikuttaa toimivan kahtalaisesti. Nuorten vanhemmat kokevat saavansa työntekijöistä apua rajojen asettamisessa nuorelle mutta myös toisinpäin - työntekijää tarvitaan joskus asettamaan rajat vanhemmalle. Tämä taas vaatii työntekijältä johdonmukaisuutta ja kykyä sanoittaa vanhemman toimintaa rakentavalla palautteella sekä luottamuksellisen suhteen luomista asiakkaaseen.

Asiakkaiden elämismaailmaa pohtiessani ehkä kaikkein eniten olen jäänyt pohtimaan sitä, mikä kantaa nuorta ja vanhempia jatkossa intensiivityön loputtua. Mitä asiakkaalle jää käteen intensiivityön jälkeen? Hyvä kohtaaminen voi kannatella nuorta tai vanhempaa pitkään mutta se harvoin riittää kannattelemaan riittävän pitkälle. Intensiivityöntekijän tärkein - mutta samalla ehkä haastavin - tehtävä on motivoida ja sitouttaa perhe ennen intensiivityön loppua riittävän ja asianmukaisen jatkotuen piiriin. Itse olen kokenut eniten onnistumisen kokemuksia, kun intensiivityön loppuessa nuori on voitu ”saattaen vaihtaa” jatkotukeen esimerkiksi nuorisopsykiatriselle poliklinikalle. Aina tuen jälkeen ei toki tarvita massiivisia lisätukitoimia, tällöin selkeä ja konkreettinen informointi ja ”selviytymispakkaus” riittänee.

Nuorten yhä lisääntyneet mielenterveydenhäiriöt, käytöshäiriöt ja vuorovaikutusongelmat vanhempien kanssa kertovat siitä, että nuoret tarvitsevat autetuksi tullakseen moniosaamista ja yhteistyötä yli sektorirajojen. Ideaali työryhmä nuorten intensiiviyössä voisi olla tiimi, jossa on eri-ikäisiä, eri työmenetelmien osaajia - ja mielellään myös terapiakoulutuksen saanut työntekijä. Nuorten intensiiviyöntekijältä vaaditaan yhteistyökykyä, kuuntelemisen taitoa, toivon antamista, taitoa kohdata nuori, tietoa nuorta suojaavista tekijöistä ja paljon muuta - eikä vähiten omaa elettyä elämää.

Pidän jatkossakin asiakaspalautteen systemaattista keräämistä tärkeänä, jotta asiakkaiden ääni ja kokemusmaailma saadaan näkyville. Nuorten intensiiviyön jatkokehittämisen aiheet voisivat liittyäkin asiakaspalautteesta saadun tiedon hyödyntämiseen perustyöhön ja työkäytäntöihin. Nyt jo vireillä olevan web-palautelinkin toteutuminen helpottaisi ja madaltaisi kynnystä palautteen antamiseen.

LÄHTEET

Anttila, P (2007) Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Tampere: Painotyö Juvanes Print.

Berg, K & Heino, T & Hurtig, J (2000) Perhetyön ilo ja hämmennys. Lastensuojelun perhetyömuotojen esittelyä ja jäsenyyksiä. 14/2000 Helsinki: Stakes.

Ehkäisevä lastensuojelun kirjava todellisuus. Lastensuojelun vaikutukset eri ammattiryhmien toimintatapoihin: Mikä toimii, mikä takkuu, mitä pitäisi kehittää? Lastensuojelun Keskusliitto ja kirjoittajat.

Eriksson, E & Arnkil T (2005) Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Gummerus Kirjapaino Oy. Saarijärvi.

Flinkman, H-M (2004) Lapsi ja rajat. Lapsen näkökulma hänen elämäänsä kotona sääteleviin rajoihin ja sääntöihin. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Heikkinen, A (2010) Nuorten intensiiviohjelma - ensimmäisen asiakasjakson vaikutuksia. Etelä -Suomen Lapsen ääni - kehittämisohjelma. Helsingin kaupunki. Sosiaalivirasto 12/2010.

Heikkilä, L (2008) BARO-käsikirja -Työväline nuorten arviointiin. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, oppaita ja työkirjoja.

Heino T (2008) Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Selvitys Lastensuojelun kehittämisohjelmalle. Helsinki: Stakes.

Heino T, Berg K & Hurtig J (2000) Perhetyön ilo ja hämmennys. Lastensuojelun perhetyömuotojen esittelyä ja jäsenyyksiä. Helsinki: Stakes .

Heinonen, H & Metsälä J (2009) Lastensuojelua kehittämässä. Kokemuksia pääkaupunkiseudulta. SOCCA: n ja Heikki Waris - instituutin julkaisusarja nro 19,2009.

Huotari K & Hurtig J (2008) Sosiaalityötä monitoroimassa. Helsinki: Oy Yliopistokustannus.

Hämäläinen U & Kangas O (2010) Perhepiirissä. Sastamala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Intensiivihankkeen info-esite(2010).

Kola-työryhmän loppuraportti (2009) Vantaa .

Kuronen H & Weckman S(2010) Nopsa perhetyön menetelmien arviointi työntekijöiden näkökulmasta. Laurea - ammattikorkeakoulun opinnäytetyö.

Kyngäs H & Vanhanen L Hoitotiede -lehti Vol 1 1/1999.

Laitinen M & Pohjola A (toim.) (2010) Asiakkuus sosiaalityössä. Gaudeamus Helsinki University Press. Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä.

Lastensuojelulaki 417/2007 (<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070417>).

Leijala R (2008) Intensiiviperhetyö Vantaalla . Haasteena asiakkaan kiinnittyminen työskentelyyn. Opinnäytetyö. Sosionomi Ylempi AMK.

Leppiman A & Puustinen -Niemi S (2006) Moniammatillisen perhetyön oppiminen ja opettaminen. Savonia- ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 4/2006. Kopijyvä Kuopio .

Linnakangas R & Suikkanen A (2004) Varhainen puuttuminen - mahdollisuus nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Helsinki : Sosiaali -ja terveysministeriö.

Metteri ,A (toim) (1996) Moniammatillisuus ja sosiaalityö. Sosiaalityön vuosikirja. Oy Edita Ab.

Muukkonen ,T (toim) (2008) Suunnitelmallinen sosiaalityö lapsen kanssa. Socca .

Muukkonen T & Tulensalo H (2004) Kohtaavaa lastensuojelua. Lapsikeskeisen lastensuojelun sosiaalityön käsikirja. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Selvityksiä 2004:1.

Myllärniemi A (2005)Huostaanottojen kriteerit pääkaupunkiseudulla. Helsinki: Socca. Heikki Waris-instituutin julkaisusarja 2005.

Myllärniemi A (2007)Lastensuojelun perhetyö ammattikäytäntönä. Soccan ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja numero 15. Yliopistopaino.

Mönkkönen K (2007)Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita Prima Oy.

Noppi E (toim) (2008)Monialaiset verkostot perheitä tukemassa. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Tampere: Juvenes Print Oy.

Perttula J & Latomaa T (2008) Kokemuksen tutkimus. Merkitys, tulkinta, ymmärtäminen. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Pietilä A-M & Länsimies- Antikainen H (2008) Etiikkaa monitieteisesti. Pohdintaa ja kysymyksiä. Kuopio .

Puonti A-M & Saarnio T & Hujala, A. (2004) Lastensuojelu tänään. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy .

Rousu, S & Holma, T (2004) Lastensuojelupalvelujen onnistumisen arviointi. Jyväskylä: Suomen kuntaliitto.

Satka, M & Karvinen- Niinikoski, S & Nylund, M (2005).Johdanto. Teoksessa M Satka, S Karvinen- Niinikoski, M Nylund & S Hoikkala (toim.) Sosiaalityön käytäntötutkimus. Helsinki: Palmenia - kustannus.

Seikkula J & Arnkil T(2009) Dialoginen verkostotyö. Tammi.

Seppälä-Järvinen R(2004) Prosessiarviointi kehittämissuorituksissa .Opas käytäntöihin. Stakes 4/2004.

Sulavuori M. 3/2007. Kehittämistyöllä pallo haltuun. Kehittämissuorituksen avulla ideoita lastensuojeluun ja voimavaroja työssä jaksamiseen. Helsinki: Stakes.

Talentia & Lastensuojelun keskusliitto (2010). Ehkäisevän lastensuojelun kirjava todellisuus. Lastensuojelun vaikutukset eri ammattiryhmien toimintatapoihin: mikä toimii, mikä takkuu, mitä pitäisi kehittää?

Tanskanen I & Timonen-Kallio E(2009) Lastensuojelun hyvät työkäytännöt. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 44. Tampereen yliopistopaino Oy.

Tuomi J & Sarajärvi, A (2004) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi .Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Tuomi, J & Sarajärvi, A (2002) Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Jyväskylä: Tammi

Uramo M (2008) Vanhemmuuden kohtaaminen lastensuojelussa. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta. Yhteiskuntapolitiikan laitos .

Viinämäki L & Saari E (2007) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Jyväskylä : Tammi.

www.socca.fi/lastensuojelu

TEEMAHAASTATTELURUNKO

1. YLEINEN SUHTAUTUMINEN UUTEEN TUKIMUOTOON
2. MIELIPITEET UUDESTA TUKIMUODOSTA: MIKÄ ON AUTTANUT? MIKÄ MAHDOLLISESTI ESTÄÄ TUEN TOTEUTUMISEN? VOIMAANTUMINEN? KOHTAAMINEN? TUKI JA KONTROLLI?
3. OSALLISUUDEN ULOTTUVUUDET : KUULLUKSI TULEMINEN, MAHDOLLISUUS VAIKUTTAA PROSESSIIN, SAADA APUA JA TEHDÄ ITSENÄISIÄ PÄÄTÖKSIÄ, YHTEISEN ARVIOINNIN TOTEUTUMINEN, MAHDOLLISUUS VALITA JA SAADA TIETOA, ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUS
4. PERHE
5. KOULUTYÖ
6. HARRASTUKSET
7. MIELIALA
8. SITOUTUMINEN YHTEISTYÖHÖN
9. TERVEYS
10. PÄIHTEET
11. TULEVAISUUS

APUKYSYMYKSIÄ

Mikä on mielipiteesi työstä? Tulitko autetuksi? Voimaantuminen?

Mikä intensiivityössä on ollut hyvää, mikä huonoa?

Mitä työmenetelmiä perheessä on käytetty? Mitä mieltä olet menetelmistä?

Miten yhteistyö intensiivityöntekijöiden, sinun , perheesi ja sosiaaliviranomaisten ja verkostojen välillä on toiminut?

Miltä on tuntunut kun intensiivityöntekijät ovat tulleet sinun kotiisi ja elämääsi?

Onko kanssasi tehty yksilötyötä? Minkä tyyppistä? Miten olet sen kokenut?

Onko asiakassuunnitelmassa laaditut tavoitteet osoittautunut hyviksi?

Onko nuori ollut mukana itseään koskevissa neuvotteluissa? Kokemukset neuvotteluista? Onko toiveita kuunneltu? Onko nuorelle annettu vaihtoehtoja?

Onko tavoitteita tai välitavoitteita saavutettu? Jos ei , niin miksi?

Ovatko tavoitteet ja tehty työ samalla linjalla? Miten työskentely on muuttunut ajan kuluessa? Onko perheen tilanne muuttunut paremmaksi? Miten?

Minkälainen vaikutus intensiivityöntekijöillä on ollut? Onko muilta tahoilta tullut apua arjen pyörittämiseen?

Mitä konkreettisia asioita olet odottanut ja mitä konkreettisia asioita olet saanut?

Onko käyntejä perheessä ollut sopivan usein? Onko työntekijällä ollut perheelle tarpeeksi aikaa? Vai mahdollisesti liian paljon?

Millaisissa arjen asioissa intensiivityöntekijöistä on ollut hyötyä?

Ovatko perheen sisäiset suhteet muuttuneet työskentelyn ohessa? Onko oma rooli isänä/äitinä muuttunut?

Miten kehittäisit nuorten intensiivityötä? Onko jotain muuta mitä toivoisit?

Miten intensiivituki on vaikuttanut nuoren koulutyöhön? Onko koulutilanne muuttunut parempaan suuntaan?

Nuoren harrastukset? Onko nuori saanut tuen aikana uuden harrastuksen?

Millaisia muutoksia nuoren mielialassa on tapahtunut tuen aikana? Miten nuori

on kokenut mielialansa tuen alkaessa/päättyessä?

Millaisia tulevaisuuden suunnitelmia nuorella/perheellä on tuen päättymisen jälkeen? Onko tulevaisuudensuunnitelmat muuttuneet tuen aikana?

Nuoren päihteiden käyttö? Miten tuki on vaikuttanut nuoren päihteiden käyttöön? Nuoren oma kokemus? Vanhempien kokemus?

Nuoren yleinen terveydentila tukijakson aikana? Vanhempien kokemus?

HAASTATTELULUPA

ANNAN LAPSELLENI _____ LUVAN
OSALLISTUA TUTKIMUSHAASTATTELUUN

PÄIVÄYS

ALLEKIRJOITUS

26.11.2010

Dno SOSTER 4869/2010/092

Sosiaali- ja terveystoimi/Perhepalvelut
Perhepalvelujen johtaja Maritta Pesonen

Tutkimusluvan myöntäminen/ Nuorten intensiiviyön kehittämishanke Vantaalla/ Asiakasnäkökulmia lastensuojelun avoimuuden hankkeen toimivista ja kehittämistä vaativista käytännöistä/ Petri Heikka

Tutkimus liittyy Laurea ammattikorkeakoulun sosionomi YAMK-opiskelijan Petri Heikan ammatilliseen oppinnäytetyöhön.

Tutkimuksen aiheena on Nuorten intensiiviyön kehittämishanke Vantaalla/ Asiakasnäkökulmia lastensuojelun avoimuuden hankkeen toimivista ja kehittämistä vaativista käytännöistä.

Nuorten intensiivihanke on alkanut projektina Länsi-Vantaan lastensuojelussa 4.10.2010 ja tutkimusluvan hakija toimii projektissa yhtenä työntekijänä.

Projektin pääasiallisena tavoitteena on, että nuorten ja heidän perheidensä hyvinvointi parane ja sen seurauksena sijoitusten tarve kodin ulkopuolelle vähenisi.

Tämän oppinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten lapsi/nuori ja heidän perheensä on kokenut projektina alkaneen uuden palvelumuodon, mikä tukimuodossa on auttanut sekä mitä kehittämiskohtia asiakkaiden kokemuksen mukaan annettuun uudenlaiseen tukeen liittyy.

Lastensuojelun avopalvelujen palvelupäällikkö Jaana Vilpas puoltaa tutkimusluvan myöntämistä.

Päätös:

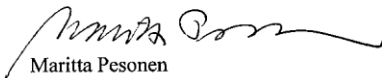
Myönnän luvan Petri Heikalle tutkimuksen suorittamiseen lomakkeen mukaisin tiedoin.

Täytäntöönpano: - sosiaali- ja terveyslautakunta
- Petri Heikka
- Jaana Vilpas

Päiväys Vantaa 26.11.2010

Allekirjoitus

Nimen selvennys

Maritta Pesonen

Virka-asema

Perhepalvelujen johtaja

Oikaisuvaatimusosoitus

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.